

Nr 154.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Förslag

till

L a g**om tillsättning av prästerliga tjänster.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

1. Har ordinarie prästerlig tjänst blivit ledig, skall, där ej annorlunda är stadgat, det domkapitel, under vilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag och tillkännagivande i allmänna tidningarna kungöra tjänsten till ansökning ledig, med utsättande av den tid, inom vilken ansökningarna skola vara ingivna.

2. Vad i avseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlämnande bör iakttagas, därom förordnar Konungen.

2 §.

Sedan ansökningstid gått till ända, skall domkapitlet så snart ske kan och senast inom trettio dagar företaga de ingivna ansökningarna till granskning, pröva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

3 §.

1. Till prästerlig tjänst njute präst befodringsrätt endast inom det stift, han tillhör, där han icke, efter ty i 28 § sägs, varder av församling i annat stift kallad till fjärde provpredikant eller eljest enligt denna lag äger vidsträcktare rätt eller ock sådan rätt är honom särskilt av Konungen meddelad.

2. Befodringsrätt till domprostbefattning samt till prästerlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets prästerskap.

3. Präst, som tillhör Härnösands eller Luleå stift, skall äga befodringsrätt inom båda dessa stift.

4. Befodringsrätt till ordinarie prästerlig tjänst inom vilket stift som helst tillkommer präst, som ej vunnit befodringsrätt till kyrkoherdetjänst, där est han är eller varit anställd:

i svenska kyrkans missionsstyrelses tjänst såsom missionär bland icke kristna folk,

i svenska kyrkans missionsstyrelses eller sjömansvårdsstyrelses tjänst såsom sjömanspräst eller eljest för verksamhet bland svenskar i utlandet,

såsom pastor vid svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Konungen fastställd, samt

vid central straff- och arbetsanstalt i sådan predikantbefattning, med vilken ej får förenas annan syssla än predikantstjänst vid läns- och kronohäkte;

allt dock under villkor att han under minst åtta år tjänstgjort i en eller flera av nu nämnda befattningar.

4 §.

Är präst till ämbetsutövning obehörig, må han ej uppföras på förslag eller eljest komma i fråga till prästerlig befordran.

5 §.

På förslag till prästerlig tjänst må ej uppföras präst, som innehar eller vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant innehade förslag till annan prästerlig tjänst, eller som över sådant förslag anfört besvär, vilka äro eller vid tid, som nyss är sagd, voro oavgjorda.

6 §.

1. Sökande till komministerstjänst må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han förut blivit utnämnd till annan sådan tjänst men icke tillträtt denna, innan ansökningstiden till den nya tjänsten utgår.

2. Kyrkoherde må ej på grund av egen ansökan uppföras på förslag till prästerlig tjänst, därest han icke vid ansökningstidens slut under minst fem år, räknat från tillträdet, innehafvt den kyrkoherdetjänst, vartill han senast blev befördrad.

7 §.

1. Präst må ej, utan att Konungen giver lov därtill, uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst, med mindre han vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant fyllt trettio år samt tillika hans prästerliga tjänstålder, utan inberäkande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid tid, som nyss är sagd, utgjorde minst tre år.

2. Präst, som av församling kallats till fjärde provpredikant, må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han ej innehar minst samma prästerliga tjänstålder som den med lägsta antalet tjänstår å förslaget uppförde eller ock hans prästerliga tjänstålder, utan inberäkande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid kallelsen utgjorde minst tio år.

8 §.

Ej må domkapitlet till prästerlig tjänst utnämna eller på förslag därtill uppföra annan än den, som prövas äga den förmåga och de egenskaper, vilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

9 §.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blivit prövad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behöriga, på förslaget tre, efter

som de, med hänsyn jämväl till tjänstens särskilda behov, finnas framför andra och sinsemellan äga företräde i förtjänst och skicklighet; och böra därvid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, varmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrött, jämte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgivna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jämgoda i teologiska insikter, må avseende fästas jämväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagt.

10 §.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att vid tjänstårsberäkningen ej må avdragas tid, varunder någon för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller provs avläggande eller för fullgörande av offentligt uppdrag eller av annan därmed jämförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, samt ej heller tid, varunder ledighet åtnjutits för hälsans vårdande eller för enskilda angelägenheter, i den mån sådan ledighet icke under samma kalenderår överstigit sex veckor. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstbefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

2. Vid bestämmandet av tjänstålder gälle årsberäkning såsom för prästerlig tjänst även för lärarbefattning, med vilken sådan förmån är eller varder av Konungen förenad. Ej må dock någon på grund härav såsom tjänstår räkna sig till godo tid, som förflutit, innan han avlagt teologisk examen vid något av rikets universitet eller eljest förvärvat med sådan examen förbunden behörighet, ej heller annan tid än den, under vilken han varit medlem av svenska kyrkan.

3. Filosofie doktorsgrad eller behörighet därtill, genom avlagda prov förvärvat vid universitet eller högskola inom riket, räknas lika med tre prästerliga tjänstår.

11 §.

Vid omröstning till förslag skall röstas om vart förslagsrum särskilt från det första och vidare nedåt, och varde på vart rum uppförd den, som därtill erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, vilka högsta röstetalen tillfallit. Hava flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oavgjort, då skall först mellan dem skiljas genom särskild omröstning. Falla vid sådan ny eller särskild omröstning rösterna lika, give ordförandens röst utslaget.

12 §.

1. I förslagsprotokollet skall för varje sökande upptagas ett kort sammandrag av hans tjänsteförteckning och jämväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets prövning ägt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

2. Uppföres präst på förslag såsom fjärde provpredikant, skall i förslagsprotokollet antecknas den tjänstålder, han, utan inberäkning av tjänstår enligt 10 § 3 mom., ägde vid tiden för församlingens kallelse, samt angivas, huru domkapitlet finner honom enligt de i 9 § stadgade grunder förhålla sig till övriga å förslaget uppförda präster.

13 §.

1. Hava ej tre behöriga sökande anmält sig, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, och skall för sådant fall ansökningsrätt stå öppen för hela rikets prästerskap. Den eller de, som under första ansökningstiden anmält sig och finnas behöriga, have företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens utgång tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som anmält sig och prövas behöriga. Vid ledighet i kyrkoherdetjänst skall där- efter förfaras såsom eljest i denna lag är föreskrivet, dock att vad i 7 § 2 mom. är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om provpredikant, som församling i sådant fall kallar utom den eller de å förslaget uppförda, samt att, därest endast en sökande är uppförd å förslaget och församlingen icke kallar någon provpredikant utom den föreslagne eller fråga därom jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfaller, den omständigheten, att kallande av provpredikant sålunda icke kommer till stånd, skall anses lika med val av den å förslaget uppförde. Är fråga om komministerstjänst, låte domkapitlet inför kyrkostämmans ordförande höra församlingen, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall den verkställas enligt röstlängd, som för ändamålet upprättas och inför kyrkostämmans ordförande justeras; och skola därvid stadgandena i 26 och 27 §§ i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med val ansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vid- tage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besät- tande ytterligare erfordras.

3. Nöjes vid ledighet i komministerstjänst församlingen icke å ofullständigt förslag, eller har vid ledighet i prästerlig tjänst varken vid första eller vid andra ansökningstidens utgång behörig sökande anmält sig, in- berätte domkapitlet förhållandet hos Konungen och avbide hans beslut.

14 §.

Präst må ej, innan val ägt rum, avsäga sig förslag, varå han blivit uppförd, utan så är, att han vunnit annan befordran, efter det han tjänsten sökte eller antog kallelse till fjärde provpredikant.

15 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna blivit obehörig att på förslag uppföras, varde han av domkapitlet från förslaget skild.

16 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna avlidit eller fått avsäga sig förslaget eller blivit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt; skolande, där någon förut förslaget sökt men ej blivit därå uppförd, hans då ingivna ansökning icke, utan att den uttryckligen förnyats, komma under prövning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande. Anmäler sig ej behörig sökande, äge 13 § motsvarande tillämpning.

17 §.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller däröver anförda besvär blivit slutligen avgjorda, skola de föreslagna, var på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmässogudstjänst avlägga prov med predikande och altartjänst i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer. Där domkapitlet så finner nödigt, äge domkapitlet bestämma, att prov skola avläggas i två kyrkor.

2. Ej må provpredikant, om annan präst är att tillgå, i församling, där han avlägger prov, utföra annan prästerlig förrättning än här är sagt.

18 §.

1. Är präst, som blivit uppförd på förslag, i fält eller på ämbetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke inställa sig för avläggande av prov, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

2. Har präst, som blivit uppförd på förslag, i annat fall än i 1 mom. sägs hos domkapitlet anhållit om befrielse från fullgörande av prov, äge domkapitlet, när särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att han må utan avläggande av prov komma under omröstning.

19 §.

Varder någon av de på förslaget uppförda av sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag avlägga prov, göre därom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande av laga förfall hindrad att

anmäla sig till prov inom fyrtiofem dagar från den förelagda provdagen, må han utan avläggande av prov komma under omröstning. Har den uteblivne ej anmält förfall, som av domkapitlet godkännes, må han kunna av domkapitlet från förslaget skiljas.

20 §.

Har, efter det provdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blivit i den ordning, som i 16 § sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild provdag. Lag samma vare, om den, som av laga förfall varit hindrad att på förelagd dag avlägga prov, anmält sig därtill inom tid, som i 19 § sägs.

21 §.

Ej må tjänstgöring anvisas präst i pastorat, där han söker prästerlig tjänst. Är han förut där anställd, må han kunna med tjänstgöringen fortfara.

22 §.

1. Valförrättare jämte suppleant för denne förordnas av domkapitlet. Ej må den vara valförrättare eller suppleant för denne, som är med någon av de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svägerlag, som enligt allmän lag utgör jäv mot domare, ej heller röstägande, såvida han ej sin röst nedlägger.

2. Skall, efter vad i 23 § 4 mom. eller 32 § 3 mom. sägs, frågodagsförrättning eller val inom samma lokal ske på avdelningar, tillkommer det domkapitlet att på framställning av valförrättaren förordna en eller flera lämpliga personer att därvid tjänstgöra såsom biträdande valförrättare. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person.

3. Där enligt bestämmelserna i 23 § 5 mom. eller 32 § 4 mom. frågodagsförrättning eller val skall äga rum i två eller flera lokaler, förordne domkapitlet en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valförrättare leda frågodags- eller valförhandlingarna i den eller de lokaler, varest icke nämnda förhandlingar skola ledas av valförrättaren. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person. I fråga om jäv mot biträdande valförrättare, som här avses, eller mot suppleant för sådan biträdande valförrättare gälle vad i 1 mom. är stadgat beträffande jäv mot valförrättaren och dennes suppleant.

4. Är den, som förordnats till valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom den församling, där uppdraget skall fullgöras, äge han för uppdraget åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. Är den, som förordnats till suppleant för valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom den församling,

som med uppdraget avses, äge han rätt till ersättning, som nu är sagd, där han å frågo- eller valdag tjänstgjort i valförrättarens eller biträdande valförrättarens ställe eller ock vid valförrättning eljest varit tillstädes på anmodan av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare. Ersättning, varom nu stadgats, skall gäldas av den eller de församlingar, den lediga tjänsten omfattar. Konungen äge bestämma, efter vilken rese- och traktamentsklass i resereglementet ersättningen skall beräknas, ävensom meddela närmare föreskrifter rörande ordningen för dess utbetalande.

5. Till valnotarie, som å frågo- och valdag för protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Skall frågodagsförrättning eller val äga rum i två eller flera lokaler, anlite valförrättaren därjämte en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valnotarier föra nämnda protokoll i den eller de lokaler, varest icke protokollet skall föras av valnotarien.

23 §.

1. Söndagen efter sista provdagen vare frågodag. Har provdag infallit efter frågodag, vare dock ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

2. Å frågodag skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstgäande ledamöter det förestående valet bereda på sätt nedan i denna lag sägs.

3. Frågodagsförrättning skall hållas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer.

4. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, frågodagsförrättningen under hans inseende och inom samma lokal äga rum på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

5. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att frågodagsförrättning skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

24 §.

Yppas på frågodag mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom., jäv, som valförrättaren eller biträdande valförrättaren finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare eller biträdande valförrättare förordnat.

25 §.

1. Befinnes på frågodag, att provdagarna ej blivit behörigen kungjorda, eller att förelagt prov icke fullgjorts, eller att föreslagen präst avlidit eller blivit till förslaget obehörig, uppskjutes frågodagsförrättningen, och an-

komme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

2. Har frågodagssammanträdet icke blivit vederbörligen kungjort, utsätta valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.

3. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att den egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag, fullmakten utvisar. Är fullmakt ej så underskriven och bevitnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

4. Varje röstande äge en röst.

27 §.

1. För prästval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under prövning, av röstägande eller dess ombud antingen före frågodagen skriftligen avfattad ingivas till den, som kyrkoherdeämbetet i församlingen förvaltar, eller ock vid justeringen på frågodagen framställas. Över gjord anmärkning beslute valförrättaren, Gillar han den, varde vallängden där- efter rättad. Förekomma anmärkningar mot vallängden i så stort antal, att valförrättaren finner uppskov med justeringen oundgängligen nödigt, må justeringens avslutande kunna anstå till fortsatt frågodagsförrättning å annan dag. Avser valet komministerstjänst, må justeringens avslutande ock kunna uppskjutas till valdagen.

2. Vad i 1 mom. stadgats rörande befogenhet för valförrättaren att besluta över anmärkning mot vallängden samt att meddela uppskov med justeringen skall äga tillämpning jämväl beträffande sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom.

3. Har ett år förflutit från justeringens avslutande, vare vallängden förfallen och skall ny längd för valet upprättas samt å frågodag justeras.

28 §.

1. På frågodag för beredande av val till kyrkoherdetjänst må församling, som det önskar, kalla fjärde provpredikant. Har röstägande väckt

förslag härom, skall enligt de i 26 § stadgade grunder omröstning företagas sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande av fjärde predikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

2. Har fjärde provpredikant blivit kallad, åligge valförrättaren att om församlingens begäran skyndsamt göra anmälan hos domkapitlet och samtidigt, medelst översändande av utdrag av frågodagsprotokollet, underrätta den kallade, vilken ofördröjligen skall hos domkapitlet skriftligen tillkännagiva, huruvida han är villig mottaga kallelsen, och för sådant fall bifoga de för ansökning till prästerlig tjänst föreskrivna handlingar.

3. Vägrar den, som blivit kallad till fjärde provpredikant, att efterkomma kallelsen, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, och bestämme domkapitlet ofördröjligen dag för valet, där ej på grund av stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas; åliggande det domkapitlet att därom underrätta församlingen.

4. Har församling till fjärde provpredikant begärt präst, som är obehörig att uppföras på förslaget, skall domkapitlet avslå församlingens begäran. Har beslutet därom vunnit laga kraft, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, varom domkapitlet har att underrätta församlingen.

5. Har den, som blivit kallad till fjärde provpredikant, förklarat sig villig att efterkomma kallelsen, och förekommer ej skäl, som i 4 mom. avses, till avslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den kallade såsom fjärde provpredikant på förslaget och utfärde ofördröjligen till honom kallelse att på förelagd dag avlägga prov som i 20 § sägs.

6. Anföras besvär över domkapitlets beslut, varigenom präst blivit såsom fjärde provpredikant uppförd å förslaget, inställe domkapitlet valförrättningen i avbidan på besvärens avgörande.

29 §.

1. Har efter frågodag, där fjärde provpredikant ej kallats, någon av de föreslagna avlidit eller fått avsäga sig förslaget eller blivit från förslaget skild, vare församlingen berättigad att å ny frågodag kalla fjärde provpredikant.

2. Dör fjärde provpredikant, innan val är hållet, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han å frågodagen hade, stånde församlingen öppet att å ny frågodag kalla annan fjärde provpredikant.

30 §.

1. Över valförrättarens eller i 22 § 3 mom. avsedd biträdande valförrättares åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär över valförrättningen.

2. Är fråga om tillsättande av kyrkoherdetjänst och skall på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke äga rum, må dock särskilda besvär anföras över frågodagsförrättningen och, i samband därmed, över annan i 1 mom. avsedd åtgärd.

31 §.

1. Prästval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Kan valet ej förrättas å sålunda bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Befinnes på valdagen, att valet ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har frågodagsförrättning ej hållits efter sista provdagen och befinnes å valdagen, att provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller att provet icke fullgjorts, uppskjutes valförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

4. Göres av församling ansökning, att prästval i församlingen må hållas å söckendag, äge Konungen sådant medgiva och meddela de föreskrifter, som i anledning därav erfordras.

32 §.

1. Valet skall ske med slutna sedlar, och böra de röstande i den ordning, i vilken de framträda, var för sig avlämna sina valsedlar.

2. Valet skall förrättas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer, samt försiggå under de timmar, som av valförrättaren efter kyrkorådets hörande blivit bestämda och i kungörelsen om valet angivits. När den utsatta tiden är till ända och någon ej längre är tillstädes för avgivande av röst, skall omröstningen förklarad avslutad.

3. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, valet under hans inseende och inom samma lokal förrättas på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

4. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att valet skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

33 §.

Vad utöver föreskrifterna i 17—32 §§ i avseende å provpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val bör iakttagas, därom förordnar Konungen.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då fråga är om tillsättande av kyrkoherdetjänst och särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter det valförrättningen avslutats.

35 §.

Prövar domkapitlet i anledning av anförda besvär nödigt, att vittnen höras må, skall därvid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgat.

36 §.

Innefatta besvär anmärkning mot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke upptagas till prövning, därest ej mot det beslut av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare, varöver klagan föres, missnöje blivit anmält till det protokoll, som innehåller beslutet.

37 §.

Varder röst avgiven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är eller tillhör någon, den där i valet obehörigen verkat, den röst vare ogill. Ej må dock sådan fråga väckas annorledes än genom besvär; och bör, därest avseende skall å besvären fästas, hos domkapitlet styrkas, att åtal för brottet blivit väckt vid allmän domstol. Prövar domkapitlet valet vara av åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens prövning, intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast avslagna.

38 §.

1. Skall, sedan val till prästerlig tjänst hållits, domkapitlet utfärda fullmakt å tjänsten, och har, innan detta skett, den, som undfått de flesta rösterna, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, på vars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess över åtalet blivit slutligen dömt.

2. Vad i 1 mom. är stadgat skall äga motsvarande tillämpning då hinder, som där är sagt, uppkommit beträffande någon, som jämlikt 13 § 2 mom. skall anses vald till prästerlig tjänst, å vilken domkapitlet enligt 41 § 6 mom. har att utfärda fullmakt.

39 §.

1. Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och inträffar, att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blivit, innan valhandlingarna äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han av domkapitlet från förslaget skild; skolande i sådant fall, ävensom om någon av de föreslagna blivit ställd under åtal, som i 38 § sägs, eller efter valet avlidit eller fått avsäga sig förslaget, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

2. Skall, då enligt 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, tjänsten jämlikt 41 § 4 eller 5 mom. tillsättas av Konungen, och har, innan handlingarna blivit till Konungen insända, den, som enligt 13 § 2 mom. skall anses vald till tjänsten, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, som i 38 § sägs, skall med handlingarnas insändande anstå, till dess över åtalet blivit slutligen dömt.

40 §.

Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, sedan valhandlingarna blivit till Konungen insända, avsäga sig förslaget, göre därom ansökning hos Konungen. Vill någon, som vid prästval icke erhållit de flesta rösterna, eljest från förslaget avgå, äge domkapitlet, efter ansökning, därom meddela beslut.

41 §.

1. Den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, skall, där ej annat följer av vad i 2—5 mom. sägs, av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten. Finnes högsta röstetal hava tillfallit flera, som

voro under omröstning, nämne domkapitlet till tjänsten den bland dessa, som prövas därtill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstberättigad avgivit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna, som nyss är nämnt.

2. Har vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda.

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövertikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

4. Oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, skall sådan tjänst var tredje gång den är ledig tillsättas av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

5. Domprostbefattning tillsättes av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

6. Har vid ledighet i prästerlig tjänst endast en sökande blivit uppförd å förslaget och skall jämlikt bestämmelserna i 13 § 2 mom. den å förslaget uppförde anses vald, skall, där ej annat föranledes av vad ovan i 4 och 5 mom. är stadgat, denne av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten.

42 §.

1. Skall Konungen utnämna till prästerlig tjänst, insände domkapitlet, sedan valet eller, där på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke skall äga rum, frågodagsförrättningen vunnit laga kraft, ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokoll.

2. Anmäler sig någon jämlikt 43 § såsom sökande hos Konungen, inforrdar Konungen yttrande av domkapitlet.

43 §.

1. Skall jämlikt 41 § 3—5 mom. kyrkoherdetjänst tillsättas av Konungen, må tjänsten kunna utom förslag hos Konungen sökas av präst, som enligt 3 § äger befordringsrätt till tjänsten.

2. Konungen må i särskilt fall åt präst av framstående förtjänst meddela rätt att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst inom vilket stift som helst.

3. Var och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, därom förordnar Konungen.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust ingivas till domkapitlet sist före klockan tolv å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligge i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets avgörande, över besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestyrkta avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

45 §.

Kyrkoherdetjänst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättning av den tjänst, vilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

46 §.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst församling försäkrad, eller äro i avseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning av viss kyrkoherde- eller komministerstjänst särskilda bestämmelser av Konungen meddelade, gälle vad därom är eller bliver av Konungen stadgat; dock att vid omröstning för tillsättning av sådan tjänst stadgandena i 26 § skola äga tillämpning.

47 §.

1. Om tillsättning av prästerlig tjänst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse vad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning av prästerlig tjänst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk eller vid arbetsföretag av större omfattning må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, så ock med tillsättning av extra ordinarie prästerlig tjänst, som i församling med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter vad för var särskild sådan tjänst vederbörligen stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Genom denna lag upphävas lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 1) angående tillsättning av prästerliga tjänster ävensom stadgandena i 2 § första och andra styckena i lagen den 3 juni 1921 (nr 282) om upphävande av patronatsrätt.

Med tillsättande av prästerlig tjänst, som är kungjord till ansökning ledig, då denna lag träder i kraft, skall förfaras efter hittills gällande lag.

En var, som, då denna lag träder i kraft, på grund av slutbestämmelserna till ovannämnda lag den 9 december 1910 är, utöver vad i nya lagen stadgas, berättigad att för befordran till prästerlig tjänst räkna tjänstår eller att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst, skall för sin person vid den rätt bibehållas.

För bestämmandet av den ordning, i vilken stadgandet i 41 § 4 mom. denna lag skall vinna tillämpning, skola domkapitlen, vart inom sitt stift, medelst lottning fördela kyrkoherdetjänsterna inom stiftet i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper; och skall berörda stadgande första gången tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 1, första gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 2, andra gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, samt beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 3, tredje gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig. Varder pastorat nybildat, bestämmer Konungen, i vilken ordning stadgandet i 41 § 4 mom. skall vinna tillämpning å kyrkoherdetjänsten i det nybildade pastoratet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFOSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg:

Frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet har vid upprepade tillfällen sedan åtskilliga år tillbaka varit å bane, och tid efter annan hava till ecklesiastikdepartementet inkommit framställningar om mer eller mindre genomgripande reformer i den nuvarande lagstiftningen å förevarande område.

I. Frågans upprinnelse och utredning.

Enligt nu gällande lag den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster (1910 års prästvalslag) skall vid uppkommen ledighet vederbörande domkapitel bland de behöriga sökandena uppföra tre på förslag. Sedan dessa provpredikat, äger församlingen mellan dem anställa val. Den av de tre, som då erhåller de flesta rösterna, skall av domkapitlet för ses med fullmakt å tjänsten. Emellertid kan församlingen, när det gäller kyrkoherdetjänst, å den s. k. frågodagen kalla fjärde provpredikant, såvida en viss majoritet härför vinnes. Därest vissa förutsättningar äro uppfyllda, skall domkapitlet uppföra jämväl fjärde provpredikanten å förslaget. Har fjärde provpredikant vid valet varit under omröstning, skall tjänsten tillsättas av Konungen. Härvid gälla följande bestämmelser: Har någon av de fyra å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äger Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda. I annan händelse äger Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller och någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § i prästvalslagen anmält sig såsom extra sökande.

Denna i 1910 års prästvalslag stadgade ordning för tillsättning av prästerliga tjänster har — särskilt i vad den avser kyrkoherdebefattningarna — från prästerligt håll varit föremål för många anmärkningar, enär den icke ansetts uppfylla de krav på en någorlunda rättvis befordran efter förtjänst och skicklighet, vilka prästerskapet ansett sig skäliga böra framställa.

Frågan om ändring av tillsättningsproceduren framfördes också redan vid 1920 års kyrkomöte, som i särskilda skrivelser den 23 november 1920 hos Kungl. Maj:t anhöll *dels* om åtgärder för erforderliga ändringar i prästvalslagen i syfte att vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant ej varit under omröstning, domkapitlets skyldighet att utfärda fullmakt skulle inskränkas till det fall, att någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna samt tillika minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, men att eljest Konungen skulle äga att utnämna inom förslaget, *dels ock* om vidtagande av åtgärder för sådan ändring av prästvalslagen, att villkoren för att prästman skulle anses vara å frågodag kallad till fjärde provpredikant skärptes.

Frågan om prästvalslagens brister i angivna hänseende blev därjämte föremål för beaktande i samband med behandlingen vid 1920 års kyrkomöte av ett av Kungl. Maj:t för kyrkomötet då framlagt förslag till lag om upphävande av patronell kallelserätt. Berörda förslag innebar, bland annat, att alla patronella kallelserätter till ordinarie prästerliga tjänster skulle vid viss tidpunkt upphöra samt att beträffande dessa tjänsters tillsättande därefter skulle gälla vad i allmänhet vore stadgat. Kyrkomötet beslöt emellertid för sin del antaga ett av kyrkolagsutskottet utarbetat förslag till lag om upphävande av patronatsrätt, enligt vilket kyrkoherdetjänst, vartill patronus då hade kallelserätt, efter patronatsrättens upphävande icke skulle tillsättas i vanlig ordning, d. v. s. enligt reglerna i 1910 års prästvalslag, utan av Kungl. Maj:t, sedan dock förslag och val i vanlig ordning föregått; och skulle Kungl. Maj:t därvid äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock, utan hinder av eljest gällande stiftsband, annan till kyrkoherdetjänst behörig präst, vilken såsom sökande anmält sig hos Konungen. I sin motivering för det sålunda föreslagna nya tillsättningsförfarandet anförde kyrkomötet, att den nuvarande ordningen för prästval vore behäftad med vissa olägenheter samt att, då patronatsrätten i viss mån vore ägnad att motverka dessa olägenheter, densamma icke borde upphävas, utan att det däri liggande korrektivet mot prästvalslagens brister på något sätt bleve tillvarataget; och hade kyrkomötet ansett, att en lämplig utväg härtill skulle beredas, om utnämningssrätten till kyrkoherdetjänst, som förut tillsatts i patronell ordning, lades i Kungl. Maj:ts hand.

I enlighet med kyrkomötets förenämnda beslut, som biträdades av 1921 års riksdag, utfärdades sedermera lagen om upphävande av patronatsrätt den 3 juni 1921, vilken lag i fråga om tillsättning av kyrkoherdetjänst i församling, som förut varit patronell, innehåller bestämmelser av den innebörd, som nyss angivits.

Enligt vad förarbetena till denna lag giva vid handen, tillsattes år 1920 kyrkoherde i 110 pastorat i patronell ordning. Av dessa 110 pastorat voro 29 endast alternativt patronella. De bestämmelser angående tillsättande av

kyrkoherdebefattning, som meddelats i lagen om upphävande av patronatsrätt, hava sålunda ett ganska begränsat tillämplighetsområde.

Frågan om en mera vittgående reformering av det prästerliga befordringsättet har sedermera framförts vid flera kyrkomöten. Sålunda förelåg ämnet till behandling vid kyrkomötena 1925, 1926 och 1929.

Vid 1925 års kyrkomöte framfördes i särskilda motioner av kontraktsprosten Gunnar Ekström och kontraktsprosten L. Tofft två förslag om ändring av prästvalslagens bestämmelser rörande kyrkoherdebefattnings tillsättande, vilka båda förslag av kyrkolagsutskottet sammanfördes under benämningen Ekström-Toffts linje. Vidare framfördes vid samma kyrkomöte i särskilda motioner av prosten E. Leufvén och biskopen Viktor Rundgren m. fl. två förslag om reformering av det prästerliga befordringsättet, vilka sistnämnda båda förslag av kyrkolagsutskottet sammanfördes under benämningen Leufvén-Rundgrens linje.

Den Ekström-Tofftska linjen bygger på det nuvarande systemets grund men uppställer såsom villkor för att valutslaget skall vara bindande, att vederbörande prästman erhållit på visst sätt kvalificerad majoritet. För att val av kyrkoherde eller kallande av fjärde provpredikant skall vara avgörande, fordras sålunda, att den valde erhållit en viss kvotdel av samtliga avgivna röster och i förhållande till den honom i röstetal närmast stående fått på visst sätt kvalificerad majoritet, samt att i valet deltagit viss kvotdel eller visst antal av de röstberättigade. Därest samtliga dessa förutsättningar icke föreligga, övergår utnämningssättet till högre myndighet — Konungen eller biskopen med domkapitlet — vilken vid utnämningen icke skall vara bunden till förslaget.

Det för den Leufvén-Rundgrenska linjen utmärkande ligger däri, att, medan såsom regel de prästerliga befattningarna skola tillsättas i den ordning, som för närvarande gäller, kyrkoherdetjänsterna i vissa fall skola tillsättas av kyrkostyrelsen, utan att något församlingsval därvid föregått. Omförmälda av prosten Leufvén och biskopen Rundgren m. fl. framförda förslag om reformering av det prästerliga befordringsättet gingo sålunda båda ut på, att var tredje gång en kyrkoherdetjänst bleve ledig, densamma skulle utan prov och val efter ansökan tillsättas av Konungen på förslag av domkapitlet.

1925 års kyrkomöte — som i huvudsak anslöt sig till den Ekström-Tofftska linjen — beslöt att hos Kungl. Maj:t *dels* framhålla sin bestämda övertygelse om det trängande behovet av åtgärders vidtagande för ändrade bestämmelser om tillsättning av kyrkoherdebefattning *dels ock* anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga erforderliga åtgärder för en reformering av bestämmelserna för tillsättande av kyrkoherdebeställning i den riktning, som innefattades i den Ekström-Tofftska linjen.

Frågan om en reformering av det prästerliga befordringsättet framfördes sedermera ånyo genom särskilda motioner vid 1926 års kyrkomöte. Kyrko-

lagsutskottet, till vars behandling motionerna hänvisades, framhöll önskvärheten av, att prästvalsfrågan med det snaraste fördes fram till sin lösning. Då emellertid kyrkomötet så sent som år 1925 gjort framställning därom hos Kungl. Maj:t och denna framställning vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, syntes det utskottet icke vara nödigt eller lämpligt, att kyrkomötet förnyade sin år 1925 gjorda hemställan. Utskottet, som sade sig hysa den varma förhoppningen, att Kungl. Maj:t inom kort tid därefter skulle komma att föreslå sådana ändringar i gällande prästvalslag, varom 1925 års kyrkomöte hemställt, föreslog därefter kyrkomötet, att de vid kyrkomötet väckta motionerna icke skulle till någon kyrkomötets åtgärd föranleda. Denna utskottets hemställan blev av kyrkomötet bifallen.

Vid 1929 års kyrkomöte återupptogs frågan om ändrad lagstiftning å förevarande område. I en vid nämnda kyrkomöte väckt motion framfördes sålunda ett förslag i ämnet av i huvudsak samma innebörd som Leufvén-Rundgrens linje.

I anledning av denna motion hemställde kyrkomötet i skrivelse till Konungen den 28 oktober 1929, att en allsidig utredning — med beaktande av de olika inom kyrkomötet i denna fråga framkomna förslagen — måtte verkställas rörande revision av nu gällande lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, i syfte att, vid sidan av församlingarnas berättigade anspråk på inflytande vid prästerliga befattningars tillsättande, jämväl *dels* prästerskapets krav på rättvis befordran *dels ock* kyrkans intresse av, att vid tillsättande av krävande tjänster de därför lämpligaste krafter komme i åtanke, måtte bättre än vid nu gällande ordning kunna tillgodoses, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för kyrkomötet framlägga det förslag, var- till utredningen kunde föranleda.

Förutom från kyrkomötets sida har frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet gjorts till föremål för framställningar till Kungl. Maj:t jämväl från vissa prästmöten.

De framställningar och förslag, för vilka nu i korthet redogjorts, hava samtliga åsyftat en mer eller mindre väsentlig omgestaltning av de grunder, enligt vilka bestämmanderätten vid prästerliga tjänsters tillsättande för närvarande är fördelad mellan kyrkostyrelsen och församlingarna. Emellertid hava därjämte framställningar om ändringar i åtskilliga andra hänseenden av prästvalslagen gjorts såväl från riksdagens som från kyrkomötets sida. Jag erinrar sålunda i detta sammanhang om riksdagens skrivelse den 12 maj 1922 angående sådan ändring i prästvalslagen, att, där vid tillsättande av kyrkoherde, sedan ansökningstiden utgått, endast en behörig sökande funnes och fjärde provpredikant ej kallats, valförrättning icke måtte förekomma, kyrkomötets skrivelse den 30 oktober 1926 angående ändrade bestämmelser rörande rätten till fullmaktsröstning vid prästval i landsförsamling, kyrkomötets skrivelse den 2 november 1926 angående utvidgad befordringsrätt för vissa i utlandet verksamma prästmän samt kyrkomötets

skrivelser den 23 november 1920 och den 28 oktober 1926 med anhållan om åtgärders vidtagande för beredande av reseersättning och dagtraktamente åt kontraktsprostar m. fl. för inställelse vid frågodagsförrättningar och prästval.

Frågan om ändrad lagstiftning å förevarande område anmälades inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 23 maj 1930. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anförde vid detta tillfälle bland annat följande:

Det huvudproblem, det här gäller att lösa, är spörsmålet om ett rätt avvägande mot varandra av församlingarnas på den historiska utvecklingen grundade och även i och för sig berättigade anspråk på medbestämmanderätt vid utseendet av deras själasörjare och prästerskapets lika berättigade krav på en i möjligaste mån rättvis och likformig samt efter i lag fastställda grunder skeende befordran. Frågan är mycket svårlöst. Att de nu gällande författningsbestämmelserna vid omsättandet i praktiken icke lett till ett för prästernas del tillfredsställande resultat, därom torde allmän enighet råda. Att ändringen bör gå i riktning mot ett stärkande av kyrkostyrelsens inflytande vid tillsättningen, synes vara allmänt erkänt. Däremot gå meningarna isär, då det gäller att närmare anvisa den väg, på vilken man bör gå fram för att nå ett för samtliga intressen tillfredsställande resultat. Med hänsyn till de olika meningar, som råda i fråga om sättet för lösandet av de i många fall ömtåliga spörsmål, varom här är fråga, anser jag det vara, för att över huvud nå ett resultat, som kan tillgodose samtliga föreliggande intressen, erforderligt att verkställa en undersökning av alla de olika möjligheter, som kunna erbjuda sig för vinnandet av en lösning av det nu angivna huvudproblemet. Det gäller då först att undersöka de inom kyrkomötet föreslagna linjerna samt de modifikationer i dessa och de kombinationer mellan dem, som kunna erbjuda sig. Möjligt är jämväl, att den förhållandevis bästa lösningen står att vinna på någon hittills ej föreslagen väg.

Utom den stora huvudfrågan framträder vid en reformering av lagstiftningen om tillsättning av prästerliga tjänster en hel rad spörsmål, delvis av ej obetydlig principiell och praktisk betydelse. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om t. ex. frågorna om de särskilt privilegierade församlingarna, om uppställandet av särskilda kompetensfordringar för sökande till domprost- och andra viktigare kyrkoherdebefattningar samt om upphävande av stiftsbandet.

Efter ett närmare övervägande av de föreliggande omständigheterna har jag kommit till den uppfattningen, att frågan om nya bestämmelser för tillsättning av kyrkoherde- och komministersbefattningar bör i hela sin omfattning göras till föremål för utredning genom särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, vilkas antal lämpligen torde kunna bestämmas till fyra.

Efter erhållet bemyndigande tillkallade dåvarande departementschefen den 24 maj 1930 landshövdingen, förutvarande statsrådet Bror Carl Hasselrot, dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren Karl Emil Andersson i Eliantorp samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Carl Johan Johansson i Uppmälby och kontraktsprosten

Anders Teodor Adolf Wallerius att såsom sakkunniga inom departementet biträda med den föreslagna utredningen.

Till de sakkunniga överlämnades för att tagas i övervägande vid utredningen följande, i det föregående delvis omnämnda handlingar:

1) kyrkomötets skrivelse den 23 november 1920, nr 30, angående ändring av 41 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910;

2) Stockholms prästmötes framställning den 2 juni 1925 angående ändring i gällande bestämmelser om tillsättning av prästerliga tjänster;

3) Uppsala stifts prästmötes framställning den 16 juni 1927 angående ändring i gällande bestämmelser om tillsättning av prästerliga tjänster rörande kyrkoherdetillsättningar;

4) kyrkomötets skrivelse den 26 oktober 1925, nr 11, angående ändrade bestämmelser rörande tillsättning av prästerliga befattningar;

5) kyrkomötets skrivelse den 26 oktober 1925, nr 12, angående rätt för kyrkoherde att söka transport efter allenast tre års innehav av senast erhållen tjänst;

6) kyrkomötets skrivelse den 2 november 1925, nr 20, angående viss ändring i gällande prästvals lag;

7) kyrkomötets skrivelse den 2 november 1925, nr 21, angående viss ändring i gällande prästvals lag;

8) kyrkomötets skrivelse den 23 november 1920, nr 31, angående ändring i vissa delar av lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster;

9) kyrkomötets skrivelse den 30 oktober 1926, nr 21, angående ändrade bestämmelser rörande rätten till fullmaktsröstning vid prästval i landsförsamling;

10) kyrkomötets skrivelse den 2 november 1926, nr 29, angående utvidgad befordringsrätt för i utlandet verksamma prästmän;

11) styrelsens för svenska kyrkoföreningen i Oslo skrivelse den 29 augusti 1925 angående extra ansökningsrätt för pastor vid svenska församlingen i Oslo;

12) en av allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse i mars 1927 gjord framställning angående kungörandet av lediga prästerliga tjänster;

13) Stockholms prästmötes framställning den 2 juni 1925 angående åtgärder i syfte att präst med 25 tjänstår i Stockholm beredes förmån att söka och mottaga prästerlig tjänst inom hela riket;

14) riksdagens skrivelse den 12 maj 1922, nr 150, angående ändring i 13 § 2 mom. i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster;

15) kyrkomötets skrivelse den 23 november 1920, nr 28, angående ersättning åt provpredikant för de med provets avläggande förbundna kostnader;

16) kyrkomötets skrivelse den 23 november 1920, nr 29, angående beredande av ersättning för utförande av vissa kyrkliga förrättningar;

17) kyrkomötets skrivelse den 28 oktober 1926, nr 15, angående reseersättning och dagtraktamente åt prästmän m. fl. för inställelse vid frågodagsförrättningar och prästval;

18) inom ecklesiastikdepartementet år 1925 utarbetat förslag angående ändrad lydelse av 33 § 2 mom. och 40 § prästvalslagen;

19) kyrkomötets skrivelse den 28 oktober 1929, nr 6, i anledning av väckt motion om tillsättning av kyrkoherde var tredje gång utan prov och

val genom utnämning av Kungl. Maj:t efter förslag och förord av vederbörande domkapitel;

20) riksdagens skrivelse den 8 mars 1919, nr 49, rörande viss ändring i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster;

21) en av Stockholms prästmöte i oktober 1930 gjord framställning om förslag till nya bestämmelser i fråga om prästerliga tjänsters tillsättande;

22) Strängnäs stifts prästmötes framställning den 10 juli 1930 angående revision av nu gällande lag rörande tillsättning av prästerliga tjänster;

23) en av chefen för ecklesiastikdepartementet den 16 juli 1932 till de sakkunniga avläten skrivelse rörande visst förhållande att tagas i beaktande vid den pågående revideringen av gällande prästvalslag;

24) kyrkomötets skrivelse den 26 augusti 1932, nr 10, rörande viss ändring av 10 § 1 mom. i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster; samt

25) domkapitlets i Göteborg skrivelse den 30 november 1932 angående ändrade bestämmelser rörande tillsättning av prästerliga tjänster i vissa privilegierade församlingar.

De sakkunniga avgåvo den 31 december 1932 betänkande (statens offentliga utredningar 1932: 35) med

- 1) förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster;
- 2) förslag till stadga angående prästval;
- 3) förslag till kungörelse med vissa föreskrifter angående vad som bör iakttagas vid ledighet i prästerlig tjänst samt ansökning till sådan tjänst; och
- 4) förslag till ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932.

Över de sakkunnigas betänkande hava samtliga domkapitel, Stockholms stads konsistorium och hovkonsistoriet avgivit infordrade utlåtanden, därvid vissa domkapitel överlämnat yttranden från medlemmar av det underlydande prästerskapet inom vederbörande stift, varjämte domkapitlet i Lund överlämnat yttranden från de privilegierade församlingarna i Lunds stift. Vidare hava kammarkollegiet och statskontoret gemensamt ävensom svenska kyrkans missionsstyrelse fått yttra sig över vissa delar av betänkandet. Slutligen hava yttranden över betänkandet inhämtats av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen samt av styrelserna för svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet.

Sedan Kungl. Maj:t härefter genom beslut den 22 september 1933 be-myndigat mig att för fortsatt beredning av frågan om ändrade bestämmelser angående tillsättning av prästerliga tjänster kalla ärkebiskopen E. Eidem samt biskoparna O. Bergqvist, E. M. Rodhe och N. S. Stadener till överläggning under viss begränsad tid, har jag den 16 och den 17 oktober 1933 haft överläggning i ämnet med Eidem, Bergqvist, Rodhe och Stadener.

Det av de sakkunniga utarbetade förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster har sedermera inom ecklesiastikdepartementet gjorts till föremål för en överarbetning, varvid i detsamma vidtagits vissa änd-

ringar, som föranletts av anmärkningar från de i ärendet hörda myndigheterna eller eljest funnits behövliga. Förslaget till ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond har jag av skäl, vartill jag i det följande återkommer, ansett icke böra för närvarande föranleda någon åtgärd. De övriga förslagen, vilka avse administrativa författningar, torde icke nu böra upptagas till vidare behandling.

Den väsentligaste av de ändringar, som vid förenämnda inom ecklesiastikdepartementet verkställda överarbetning vidtagits i de sakkunnigas förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, hänför sig till den å förevarande område grundläggande frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna.

II. Frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna.

Såsom i det föregående omnämnts, hava inom kyrkomötet olika förslag framförts i syfte att åstadkomma en reformering av det prästerliga befordringssättet.

De sakkunniga. De sakkunniga, vilka underkastat de inom kyrkomötet föreslagna linjerna en ingående granskning, hava ansett sig icke kunna förorda någon av dessa linjer. Beträffande den Ekström-Tofftska linjen — till vilken linje jämväl förutnämnda, av 1920 års kyrkomöte förordade förslag till ändring av bestämmelserna om kyrkoherdebefattnings tillsättande närmast torde kunna hänföras — hava de sakkunniga särskilt framhållit, att det med hänsyn till de olika förhållandena inom olika pastorat i avseende å folkmängd, ytvidd och kommunikationer knappast torde vara möjligt att på ett fullt rättvist och tillfredsställande sätt fastställa de kvot- eller röstetal, vilka skulle erfordras, för att valet skulle vara utslagsgivande, samt att de föreslagna bestämmelserna om kvalificerad majoritet och om kvalificerat deltagande i valet med all säkerhet komme att föranleda till ökad valagitation med därav följande olägenheter. Med avseende å Leufvén-Rundgrens linje hava de sakkunniga uttalat, att en reform enligt denna linje komme att innebära ett icke oväsentligt brytande med den historiska utvecklingen å förevarande område samt att den risken icke torde vara utesluten, att i sådana fall, då en kyrkoherdetjänst skulle tillsättas utan att församlingen haft tillfälle att genom val uttala sig i frågan, den utnämmande myndigheten komme att fästa alltför stort avseende vid vederbörandes tjänstålder och formella meriter, under det att andra kvalifikationer av måhända större betydelse med hänsyn till den ifrågavarande tjänstens behov icke komme att vinna tillräckligt beaktande.

Att i större eller mindre utsträckning fråntaga församlingarna deras rätt att genom val medverka vid tillsättning av prästerliga befattningar hava de sakkunniga följaktligen ansett icke böra ifrågakomma. Enligt det förslag, de sakkunniga framlagt till lösning av frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna, skall ock församlingens val såsom hittills i regel vara utslags-

givande men domkapitlet i vissa undantagsfall kunna hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande till Konungens avgörande.

De av de sakkunniga ifrågasatta stadgandena härutinnan återfinnas i 41 § i förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, vilken paragrafs första moment innehåller huvudregeln, att den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, av domkapitlet skall fördes med fullmakt å tjänsten, under det att däremot i andra och tredje momenten av samma paragraf närmare angivas de förutsättningar, under vilka frågan om tjänstens tillsättande skall kunna hänskjutas till Konungens avgörande. Enligt bestämmelserna i 41 § 2 mom., vilka bestämmelser hava avseende å såväl kyrkoherde- som komministerstjänster, skall domkapitlet sålunda äga hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande till Konungens avgörande, därest domkapitlet skulle finna, antingen att valets utgång så väsentligt avviker från vad de föreslagnas företråde sinsemellan i förtjänst och skicklighet bort föranleda, att utgången måste anses innebära en uppenbar orättvisa mot någon av dem, samt att tillika denna avvikelse icke kan anses skäligen betingad av tjänstens särskilda behov, eller ock att valet ovidkommande hänsyn uppenbart inverkat på utgången av detsamma; och skall Konungen därvid äga att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda. Enligt 41 § 3 mom., vilket moment avser allenast kyrkoherdebefattningar, skall domkapitlet vidare hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande till Konungens avgörande, därest domkapitlet skulle finna, att valet på grund av ringa deltagande däri eller stor röstspliftring icke kan anses vara ett samlat uttryck för församlingens vilja; och skall Konungen i dylika fall äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock, utan hinder av eljest gällande stiftsband, annan till kyrkoherdetjänst behörig präst, vilken såsom sökande anmält sig hos Konungen. Innan domkapitlet fattar beslut i anledning av uppkommen fråga att enligt 41 § 2 eller 3 mom. till Konungen hänskjuta avgörandet beträffande tjänstens tillsättande, skall domkapitlet bereda församlingen tillfälle att genom kyrkofullmäktige eller, där kyrkofullmäktige icke finnas eller icke utsetts enbart för den eller de församlingar, tjänsten omfattar, genom vederbörande kyrkoråd avgiva yttrande i frågan. Har domkapitlet beslutat hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande till Konungens avgörande, skall det åligga domkapitlet att till Konungen insända, förutom samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokoll, jämväl det yttrande, som må hava avgivits av vederbörande kyrkofullmäktige eller kyrkoråd, ävensom att vid insändandet av nämnda handlingar närmare angiva de skäl, vilka föranlett domkapitlet att till Konungens avgörande hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande.

Myndigheternas yttranden. I de avgivna yttrandena hava starka betänkligheter uttalats mot en lösning av prästvalsfrågan i den riktning, de sakkunniga föreslagit. Det har sålunda ansetts mindre lämpligt, att det skulle ankomma på domkapitlet att pröva, huruvida vid valet förekommit omständigheter, som kunde föranleda, att frågan om tjänstens tillsättande hänskötes till Konungens avgörande. Det har framhållits, att en dylik prövningsrätt för domkapitlet komme att bliva av en mycket ömtalig och grannlaga natur och att dess handhavande komme att i olika hänseenden vara förenat med stora vanskligheter. Farhågor hava även uttalats för att en reform i

den riktning, de sakkunniga ifrågasatt, komme att medföra en viss osäkerhet för såväl församlingarna som de sökande, vilken osäkerhet kunde komma att leda till irritation på båda hållen och därjämte äventyra det goda samarbetet mellan församlingarna och domkapitlen. Uttalanden, däri erkännande givits åt själva tankegången i de sakkunnigas förslag, hava visserligen ej saknats, men har man dock i allmänhet hållit före, att från såväl domkapitlens som prästerskapets och församlingarnas sida måste krävas klarare och mera bestämda regler för prästtjänsternas tillsättande än vad de sakkunniga föreslagit. I sådant syfte hava vissa av de hörda myndigheterna förordat en reform enligt Leufvén-Rundgrens linje, medan däremot i andra yttranden gjorts gällande, att en lösning av prästvalsfrågan borde sökas i den riktning, som innefattades i Ekström-Toffts linje. Emellertid hava även nya förslag framförts i syfte att åstadkomma en reformering av det prästerliga befordringssättet. Sålunda har domkapitlet i Linköping hemställt, att som grundval för en reformerad lagstiftning i ämnet måtte läggas en bestämmelse av innebörd, att var tredje gång kyrkoherde skulle tillsättas i ett pastorat, tillsättningen skulle ske på det sätt, att sedan förslag blivit upprättat och val ägt rum, Konungen skulle äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock, utan hinder av eljest gällande stiftsband, annan till kyrkoherdetjänst behörig präst, vilken såsom sökande anmält sig hos Konungen. Ett liknande förslag har jämväl framställts av domkapitlet i Lund. Enligt detta förslag borde var tredje eller fjärde gång kyrkoherdetjänst bleve ledig valet icke uteslutande utgöra grunden till utnämningen, utan fullmakt av domkapitlet utfärdas för den, som enligt domkapitlets förmenande vore därtill mest förtjänt, därvid möjlighet även borde lämnas för extra sökande att anmäla sig hos domkapitlet. Över domkapitlets beslut borde besvär kunna anföras hos Kungl. Maj:t och Kungl. Maj:t i sådant fall kunna till tjänsten utnämna en av dem, bland vilka domkapitlet haft att välja.

Departementschefen. Såsom framgår av vad nu i korthet anförts rörande de sakkunnigas förslag och de däröver avgivna yttrandena, råda alltså olika meningar beträffande lämpligaste sättet att åstadkomma en tillfredsställande lösning av frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet. Med hänsyn härtill kunde det måhända med ett visst fog göras gällande, att frågan icke ännu vore mogen för sin lösning och att densamma följaktligen icke nu borde upptagas till avgörande. Å andra sidan läser det dock icke kunna förnekas, att den i 1910 års prästvalslag stadgade ordningen för prästtjänsternas tillsättande är behäftad med allvarliga brister, som det måste anses angeläget att snarast möjligt avhjälpa. Att de nu gällande bestämmelserna å förevarande område i tillämpningen icke lett till ett för prästerskapet tillfredsställande resultat, har jämväl framgått av vissa av de sakkunniga verkställda statistiska utredningar, vilka oförtydligt giva vid handen, att det nuvarande systemet för tillsättning av prä-

terliga tjänster icke är ägnat att bereda prästerna någon säkerhet till befordran efter skicklighet och förtjänst. Vad särskilt beträffar befordran till kyrkoherdetjänst, hava de sakkunniga med stöd av berörda statistiska utredningar framhållit, att denna synes försiggå synnerligen ojämnt. Åtskilliga hava erhållit sådan befordran ganska kort tid efter prästvigningen, under det att många fått vänta därpå alltför länge, varjämte ett icke obetydligt antal präster med en tjänstålder av 20 år eller däröver icke vunnit befordran till kyrkoherdetjänst, oaktat de vid ett eller flera tillfällen varit uppförda i första rummet å förslag till dylik tjänst. Beträffande den närmare anledningen till berörda ojämnhet i befordran till kyrkoherdetjänst hava de sakkunniga framhållit, att denna till väsentlig del måste bero på, att församlingarna vid val av kyrkoherde i betydande utsträckning frångått den ordning, i vilken de sökande varit uppförda å förslaget, samt att församlingarna därvid i talrika fall underlåtit att taga skäligen hänsyn till de föreslagnas företräde sinsemellan i förtjänst och skicklighet. De sakkunniga hava i samband härmed ytterligare anmärkt, att den omständigheten, att församlingarna i nämnda utsträckning frångått den av domkapitlet bestämda ordningen mellan de föreslagna, även lär få anses giva vid handen, att kyrkans intresse av, att vid tillsättande av krävande tjänster de därför lämpligaste krafter må komma i åtanke, i många fall icke blivit vederbörligen tillgodosett. Det låter sig nog ej heller förneka, att de för tillsättningen av andra tjänster grundlagsfästa befordringsgrunderna, förtjänst och skicklighet, i talrika fall icke komma till sin rätt vid prästvalen. I alltför många fall äro helt andra synpunkter, i vissa fall mindre tilltalande sådana, de för valets utgång avgörande. Det torde sålunda dessvärre icke vara någon sällsynt företeelse, att under den mer eller mindre intensiva agitation, som ofta föregår ett prästval, ogrundade rykten om vederbörande prästers förhållanden i ena eller andra hänseendet spridas och vinna tilltro bland församlingens medlemmar. Icke heller torde det saknas exempel på, hurusom under vissa förhållanden även politiska synpunkter kunna inverka på valets utgång. Att ovidkommande synpunkter av olika slag sålunda kunna på ett avgörande sätt spela in vid prästvalen, måste uppenbarligen betecknas som ett allvarligt missförhållande, som icke blott inverkar menligt på prästtjänsternas tillsättande utan även verkar därhän, att prästvalen ej sällan komma att äga rum under mindre värdiga former, än som med hänsyn till dessa valförrättningars innebörd och betydelse måste anses önskvärt. Slutligen synes det icke kunna bortses därifrån, att 1910 års prästvalslag lämnar för liten möjlighet till befordran för vissa kategorier prästmän, såsom pastorer vid de svenska församlingarna i utlandet, sjömanspräster, svenska kyrkans missionärer, predikanter vid vissa anstalter samt docenter vid de teologiska fakulteterna. Dessa innehava övergångsplatser och yttre omständigheter lägga ofta hinder i vägen för dem att med utsikt till framgång konkurrera med andra sökande vid prästval. Med hänsyn

till de avsevärda olägenheter, som sålunda i olika hänseenden äro förenade med det nuvarande systemet för tillsättning av prästerliga tjänster, har det synt mig, att frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet icke längre bör undanskjutas, och har jag på grund härav ansett mig böra upptaga frågan till behandling samt framställa förslag i ämnet.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för de sakkunnigas förslag, hava de sakkunniga ifrågasatt en reformering av det prästerliga befordringssättet såväl i vad det avser reglerna för tillsättande av kyrkoherdebefattningar som ock, ehuru i mera begränsad omfattning, i vad det avser bestämmelserna för tillsättning av komministerstjänster. Beträffande sistnämnda slag av prästtjänster intaga de emellertid i viss mån en annan ställning än kyrkoherdetjänsterna, ett förhållande som även funnit uttryck däri, att någon rätt att kalla fjärde provpredikant vid dem ej är medgiven. De sakkunniga hava ock själva med stöd av förut omnämnda statistiska utredningar framhållit, att befordran till komministerstjänst syntes försiggå tämligen jämnt och snabbt samt att behovet av en prästvalsreform icke syntes vara lika framträdande i fråga om komministerstjänsterna som beträffande kyrkoherdebefattningarna. Då en reform i bestämmelserna för tillsättande av komministerstjänster sålunda icke torde vara påkallad av något mera trängande behov, har jag ansett, att man åtminstone för närvarande bör inskränka sig till en reformering av reglerna för tillsättande av kyrkoherdetjänster.

Vad angår de förslag till reformering av det prästerliga befordringssättet, vilka pläga benämnas Ekström—Toffts linje och Leufvén—Rundgrens linje, framgår av såväl de inom kyrkomötet förda förhandlingarna i ämnet som den offentliga diskussionen i övrigt i denna fråga, att inom för frågans lösning intresserade kretsar meningarna väga tämligen jämnt vid valet mellan dessa båda linjer ävensom att de, vilka ansluta sig till endera linjen, i allmänhet synnerligen bestämt motsätta sig en reform enligt den andra linjen. Redan det betydande motstånd, varmed en reform enligt någon av dessa linjer sålunda komme att mötas, torde tala mot, att vare sig den ena eller den andra linjen lägges till grund för en ny lagstiftning å förevarande område. Även oavsett nu berörda förhållande torde emellertid vägande invändningar kunna framställas mot såväl den Ekström—Tofftska som den Leufvén—Rundgrenska linjen. Beträffande de skäl, som sålunda kunna andragas mot ifrågavarande båda linjer, anser jag mig i huvudsak kunna instämma i vad de sakkunniga härutinnan anfört. Vidkommande den Ekström—Tofftska linjen synes mig emellertid, utöver vad de sakkunniga anfört, mot denna linje ytterligare kunna särskilt anmärkas, att de många bestämmelserna om kvalificerade majoriteter och minoriteter äro ägnade att för väljarna försvåra överblicken över valställningen och därigenom lätt kunna framkalla obehöriga valmanövrer och valkupper, vilket uppenbarligen måste anses som en betänklig olägenhet.

Om jag sålunda i likhet med de sakkunniga icke kunnat ansluta mig till vare sig den Ekström—Tofftska eller den Leufvén—Rundgrenska linjen, har jag emellertid å andra sidan icke heller ansett mig kunna biträda det förslag, de sakkunniga framlagt till lösning av frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid kyrkoherdetjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna. Beträffande detta förslag delar jag de betänkligheter mot detsamma, vilka kommit till uttryck i myndigheternas yttranden. Över huvud taget finner jag det mindre lämpligt, att den viktiga frågan, huruvida församlingens val skall vara avgörande eller ej, skulle vara beroende på domkapitlets prövning i de särskilda fallen. Då det gäller att närmare fastställa gränsen mellan kyrkostyrelsens och församlingarnas befogenheter vid kyrkoherdetjänsternas tillsättande, synes det mig fastmera vara av synnerlig vikt att äga tillgång till klara och tydliga normer, vilka på ett fullt objektivt sätt angiva grunden för fördelningen av bestämmanderätten härutinnan mellan kyrkostyrelsen och församlingarna.

Ur denna synpunkt hava de i det föregående omnämnda reformförslag, vilka framförts av domkapitlen i Linköping och Lund, synts mig äga ett avgjort företräde framför de sakkunnigas förslag. Berörda av domkapitlen i Linköping och Lund framställda förslag förete visserligen i avseende å den närmare utformningen vissa skiljaktigheter sinsemellan men gå emellertid båda ut på, att vid tillsättning av kyrkoherdetjänst församlingens val icke alltid skall hava avgörande betydelse utan att vid vissa, periodiskt återkommande tillfällen tjänstens tillsättande i sista hand skall ankomma på kyrkostyrelsen — Konungen eller domkapitlet — som därvid skall äga utnämna även någon annan än den, som vid valet erhållit högsta röstetalet.

Genom en reformering i denna riktning av bestämmelserna för kyrkoherdetjänsternas tillsättande komme kyrkostyrelsen att erhålla ett större inflytande vid dessa tjänsters tillsättande, än vad nu är förhållandet. Enligt 1910 års prästvals lag är ju församlingens val ovillkorligt avgörande i de fall, då valet endast gäller de präster, som efter ansökning i vanlig ordning blivit av domkapitlet uppförda på förslag till tjänsten, d. v. s. i alla de fall, då den regelbundna befordringsordningen skall tillämpas. Allenast i de fall, då fjärde provpredikant varit under omröstning vid valet, skall enligt 1910 års prästvals lag tjänsten tillsättas av Konungen. Att det inflytande vid kyrkoherdetjänsternas tillsättande, som sålunda för närvarande tillkommer kyrkostyrelsen, är alltför ringa, torde icke kunna med fog bestridas. Kyrkostyrelsens inflytande i berörda hänseende var också väsentligt större, innan genom 1910 års prästvals lag den gamla skillnaden mellan konsistoriella och regala gäll ännu blivit upphävd. Endast i de konsistoriella pastoraten var sålunda såsom nu församlingens val avgörande, så snart fjärde provpredikant ej kallats, under det att däremot i de regala gäll utnämningssrätten alltid tillkom Konungen, oav-

sett huruvida fjärde provpredikant vid valet varit under omröstning eller ej. Berörda på historisk mark framvuxna skillnad mellan konsistoriella och regala gäll var otvivelaktigt av stor betydelse för prästernas befordringsförhållanden, i det att den mången gång beredde Konungen tillfälle att korrigera olämpliga val av församlingarna och särskilt att låta dugliga och nitiska präster, som utan skäl gång efter annan blivit tillbakasatta av församlingarna, erhålla välbehövligh och välförtjänt befordran. Att skillnaden mellan konsistoriella och regala gäll, oaktat de fördelar densamma sålunda innebar med hänsyn till rättvis befordran för prästerskapet, likväl upphävdes i samband med 1910 års prästvalslagstiftning, torde huvudsakligen hava berott på, att det ansågs mindre befogat, att vissa församlingar av denna anledning skulle vara i sämre ställning än de övriga i fråga om rätten att inverka på utseendet av sina präster. Genom en reform i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag, som nu framförts av domkapitlen i Linköping och Lund, komme man emellertid att, med undvikande av berörda olägenhet, återvinna de fördelar, som ur synpunkten av prästernas befordringstrygghet voro förenade med den äldre ordningen med konsistoriella och regala gäll.

En reform i denna riktning komme därjämte att stå i god överensstämmelse med de principer, som så nyligen som åren 1920 och 1921 blivit godtagna av Kungl. Maj:t, riksdagen och kyrkomötet, med avseende å förfarandet vid tillsättning av kyrkoherdetjänster i förutvarande patronella pastorat. Såsom tidigare omnämnts, skall sålunda enligt lagen den 3 juni 1921 om upphävande av patronatsrätt kyrkoherdetjänst, som enligt äldre rätt tillsatts i patronell ordning, tillsättas av Konungen, sedan förslag och val i vanlig ordning föregått. På sätt jag i det föregående framhållit, infördes berörda tillsättningsförfarande på initiativ av 1920 års kyrkomöte i syfte att motverka de olägenheter, som äro förenade med den för närvarande i allmänhet gällande ordningen för tillsättning av prästerliga tjänster. Beträffande den ståndpunkt, som 1921 års riksdag intog till det av kyrkomötet sålunda föreslagna tillsättningsförfarandet, anser jag mig böra i detta sammanhang ytterligare erinra om, hurusom första lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande i ämnet yttrade, bland annat, att utskottet, som icke ansåge, att det borde uppställas någon oeftergivlig fordran på enahanda ordning för tillsättning av alla prästerliga tjänster, ville framhålla, att ett återupplivande i den av kyrkomötet föreslagna formen av de regala gällan icke komme att sakna sitt värde i vissa fall.

Såsom förut omnämnts, tillsattes år 1920 kyrkoherde i 110 pastorat i patronell ordning, och voro 29 av dessa 110 pastorat alternativt patronella. Under det att flertalet av de patronella pastoraten, eller 81 pastorat, genom lagen om upphävande av patronatsrätt blevo helt regala, blevo däremot berörda 29 pastorat, vilka voro alternativt patronella, till följd av bestämmelserna i nämnda lag alternativt regala. Av dessa 29 pastorat tillsättas så-

lunda enligt lagen om upphävande av patronatsrätt 27 av Konungen vid varannan ledighet, 1 (Allerum och Fleninge) av Konungen vid två ledigheter av tre och 1 (Kropp och Mörarp) av Konungen vid tre ledigheter av fyra. Beträffande verkningarna i praktiken av de bestämmelser angående tillsättande av kyrkoherdebefattning, som meddelats i lagen om upphävande av patronatsrätt, har domkapitlet i Lund, inom vars ämbetsområde ett fyrtiotal förutvarande patronella pastorat, däribland ett tjugutal förutvarande alternativt patronella pastorat, äro belägna, vitsordat, att ifrågavarande bestämmelser fungerat på ett tillfredsställande sätt, i det att, oaktat församlingens val i de flesta fall faktiskt fått vara avgörande vid utnämningens utövande, berörda bestämmelser likväl verkat i utjämnande riktning med avseende å prästerskapets befordran.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag ansett mig böra förorda en lösning av prästvalsfrågan i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag i ämnet, som framförts av domkapitlet i Linköping och Lund.

I avseende å den närmare utformningen av en lagstiftning i denna riktning framställer sig till en början den frågan, i vilken omfattning det slutliga avgörandet vid tillsättande av kyrkoherdetjänst bör förbehållas kyrkostyrelsen. Beträffande denna fråga har, såsom förut nämnts, domkapitlet i Linköping föreslagit, att var tredje gång kyrkoherde skulle tillsättas i ett pastorat, tillsättningen skulle ankomma på kyrkostyrelsen, under det att domkapitlet i Lund ifrågasatt, att utnämningens rätten skulle tillkomma kyrkostyrelsen var tredje eller fjärde gång tjänsten bleve ledig. Vad man här bör eftersträva är uppenbarligen en anordning, som, utan att alltför mycket inkräkta på församlingarnas valrätt, är ägnad att innebära en viss säkerhet för, att dugande och förtjänta präster icke skola nödgas på grund av mer eller mindre tillfälliga omständigheter gå miste om vederbörlig befordran. Med avseende å frågan, i vilken omfattning utnämningens rätten bör tillkomma kyrkostyrelsen, gäller det därför att tillse, å ena sidan att icke åt kyrkostyrelsen inrymmes större inflytande än som påkallas av angivna syfte, men å andra sidan att kyrkostyrelsens inflytande icke heller begränsas så snävt, att berörda syfte förfelas. Vid prövning ur nu angivna synpunkter av de olika möjligheter, som härvid kunna erbjuda sig, har jag stannat för den mening, att utnämningens rätten bör tillkomma kyrkostyrelsen var tredje gång tjänsten skall tillsättas.

Vidkommande härefter frågan, åt vilken myndighet utnämningens rätten bör uppdragas i de fall, då det slutliga avgörandet vid tillsättande av kyrkoherdetjänst skall ankomma på kyrkostyrelsen, har domkapitlet i Linköping ansett utnämningens rätten böra tillkomma Konungen, medan däremot domkapitlet i Lund ansett, att utnämningens rätten i första hand bör uppdragas åt domkapitlet. Även om vissa skäl kunna anföras till stöd för en sådan anordning som den av domkapitlet i Lund sålunda föreslagna, torde det dock få anses vara mindre lämpligt, att den myndighet, som har att upp-

göra förslag till tjänstens besättande, tillika skulle hava att, sedan valet ägt rum, träffa det slutliga avgörandet i fråga om tjänstens tillsättande. I likhet med domkapitlet i Linköping har jag därför ansett, att utnämningssrätten lämpligen bör uppdragas åt Kungl. Maj:t.

En reformering i nu angivna riktning av bestämmelserna för kyrkoherdetjänsternas tillsättande komme visserligen att innebära en del avvikelser från de regler, som gälla enligt 1910 års prästvalslag, men å andra sidan komme emellertid en dylik reform även att i flera avseenden stå i överensstämmelse med de allmänna grunder, på vilka denna lag vilar. Till att börja med skall sålunda vid två ledigheter av tre församlingens val såsom hittills fortfarande hava avgörande betydelse, så snart fjärde provpredikant ej kallats. Men även i de fall, då vid var tredje ledighet församlingens val icke skall vara avgörande, står det föreslagna nya tillsättningsförfarandet i åtskilliga avseenden i överensstämmelse med den i 1910 års prästvalslag stadgade ordningen för tillsättande av kyrkoherdebefattning. Tjänsten skall sålunda i vanlig ordning anslås ledig till ansökning, domkapitlet skall upprätta förslag, församlingen skall, efter det de å förslaget uppförda avlagt predikoprov, tillfrågas, huruvida den vill kalla fjärde provpredikant, varefter, därest sådan i föreskriven ordning kallas och sedan han av domkapitlet uppförts å förslaget och provpredikat, val skall äga rum. Först därefter skola de nya reglerna gripa in. Då enligt prästvalslagen i alla de tämligen ofta förekommande fall, där fjärde provpredikant varit under omröstning, församlingens val icke är avgörande utan utnämningssrätten förbehållits Kungl. Maj:t, torde det icke vara ägnat att väcka betänkligheter, att denna i prästvalslagen redan förekommande princip om utnämningssrättens överlämnande till Kungl. Maj:t erhåller en mera vidsträckt användning. Det är nämligen alldeles givet, att vid utnämningssrättens utövande stort avseende alltid måste fästas vid den anslutning, som någon av de å förslaget uppförda kan hava vunnit vid församlingsvalet.

Såsom nyss nämdes, har enligt 1910 års prästvalslag utnämningssrätten förbehållits Kungl. Maj:t i sådana fall, då vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning. De i prästvalslagen meddelade reglerna för Kungl. Maj:ts utövande av utnämningssrätten, vilka regler återfinnas i 41 § 2 och 3 mom., äro följande: Har någon av de å förslaget uppförda vid valet erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna och har tillika minst en femtedel av de röstberättigade deltagit i valet, äger enligt 41 § 2 mom. Kungl. Maj:t rätt att utnämna någon av de å förslaget uppförda. Har icke någon av dessa erhållit angivna röstövertikt eller har antalet i valet deltagande icke uppgått till en femtedel av de röstberättigade, äger däremot enligt 41 § 3 mom. Kungl. Maj:t utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § anmält sig såsom sökande hos Kungl. Maj:t.

I enlighet med de riktlinjer, jag i det föregående angivit för en reforme-

ring av det prästerliga befordringsrådet, har i 41 § 4 mom. i det inom eklestiasistikdepartementet omarbetade förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster införts ett stadgande av innehåll, att, oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, sådan tjänst skall var tredje gång densamma är ledig tillsättas av Konungen. Beträffande omfattningen av Kungl. Maj:ts utnämningssätt i nu berörda fall har jag ansett, att Kungl. Maj:t vid utnämningen icke bör vara inskränkt till det upprättade förslaget, utan att, såsom förhållandet är i de fall som avses i 41 § 3 mom., Kungl. Maj:t bör äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § anmält sig såsom sökande hos Kungl. Maj:t.

De nuvarande reglerna i 43 § angående extra ansökningsrätt äro följande: Jämlikt 43 § 1 mom. må kyrkoherdetjänst inom vilket stift som helst kunna utom förslag hos Konungen sökas av vissa utomlands tjänstgörande präster ävensom vissa fångpredikanter. Enligt 43 § 2 mom. må Konungen därjämte i särskilt fall förutgå dylik ansökningsrätt åt präst av framstående förtjänst. Rätt att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst inom Härnösands eller Luleå stift tillkommer slutligen enligt 43 § 3 mom. präst, som tillhör Luleå stift och under viss tid tjänstgjort inom stiftets finsktalande församlingar. Den extra ansökningsrätten är sålunda enligt de nuvarande reglerna i 43 § ganska begränsad. Då fråga är om kyrkoherdetjänst, som enligt äldre rätt tillsatts i patronell ordning, äger däremot enligt lagen om upphävande av patronatsrätt vilken präst som helst, som är till kyrkoherdetjänst behörig, rätt att utan hinder av eljest gällande stiftsband anmäla sig såsom sökande hos Konungen.

Beträffande frågan, huru den extra ansökningsrätten bör regleras i samband med en ny lagstiftning å förevarande område, har domkapitlet i Linköping anslutit sig till den ståndpunkt, som kommit till uttryck i lagen om upphävande av patronatsrätt, varemot domkapitlet i Lund ifrågasatt, att extra ansökningsrätt endast skulle tillkomma prästerskapet inom vederbörande stift. Att medgiva extra ansökningsrätt i den synnerligen vidsträckt omfattning, som skett i lagen om upphävande av patronatsrätt, har icke synt mig tillrådligt, utan har jag i förevarande hänseende ansett mig böra i huvudsak ansluta mig till den mening, varåt domkapitlet i Lund givit uttryck. I sådana fall, då enligt 3 § befordringsrätt till prästerlig tjänst står öppen för hela rikets prästerskap eller präst eljest äger vidsträcktare befordringsrätt än som med hänsyn till stiftsbandet i allmänhet är medgiven, torde emellertid även extra ansökningsrätt böra vara i motsvarande omfattning tillåten, och torde jämväl såsom hittills Konungen böra äga befogenhet att i särskilt fall förutgå dylik ansökningsrätt åt präst av framstående förtjänst. Jämte det de nuvarande bestämmelserna i 43 § 1 och 3 mom. uteslutits men bestämmelsen i 43 § 2 mom. bibehållits i sak oförändrad, har därför i 43 § 1 mom. införts ett stadgande av innehåll, att

kyrkoherdetjänst må kunna utom förslag hos Konungen sökas av präst, som enligt 3 § äger befodringsrätt till tjänsten. Att genom detta stadgande de kategorier prästmän, vilka omförmälas i de nuvarande bestämmelserna i 43 § 1 och 3 mom., bibehållas vid sin hittillsvarande extra ansökningsrätt, framgår av en jämförelse mellan berörda stadgande och 3 § 3 och 4 mom., av vilka moment det sistnämnda, på sätt i det följande kommer att närmare beröras, underkastats viss omarbetning.

Då någon jämlikt 43 § anmäler sig såsom sökande hos Kungl. Maj:t, torde det vara lämpligt, att yttrande i ärendet infordras från domkapitlet. En föreskrift härom har införts i 42 §. I samband härmed hava i anledning av de ändringar, som vidtagits i 41 §, vissa av de sakkunniga föreslagna bestämmelser i 42 § uteslutits.

För bestämmandet av den ordning, i vilken det i 41 § 4 mom. angivna nya tillsättningsförfarandet skall vinna tillämpning, torde domkapitlet lämpligen böra, vart inom sitt stift, medelst lottning fördela kyrkoherdetjänsterna inom stiftet i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper; och torde stadgandet i 41 § 4 mom. böra första gången tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 1, första gången densamma efter den nya lagens ikraftträdande varder ledig, men beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 2 eller till gruppen nr 3, först andra, respektive tredje gången densamma efter lagens ikraftträdande varder ledig. Därest sedermera genom förändring i den kyrkliga indelningen pastorat varder nybildat, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, i vilken ordning stadgandet i 41 § 4 mom. skall vinna tillämpning å kyrkoherdetjänsten i det nybildade pastoratet. Föreskrifter i sålunda angiven riktning hava intagits bland slutbestämmelserna.

För såvitt de nu föreslagna förändringarna med avseende å kyrkoherdetjänsternas tillsättande genomföras, synes tillräcklig anledning ej föreligga att längre låta de förutvarande patronella församlingarna intaga en särskild ställning, utan torde beträffande tillsättning av kyrkoherdetjänst i sådan församling därefter böra gälla vad i allmänhet är stadgat. Den av de sakkunniga föreslagna slutbestämmelsen om upphävande av vissa stadganden i lagen om upphävande av patronatsrätt har därför bibehållits.

III. Särskilda frågor. — Detaljanmärkningar till förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Vid sidan av den stora huvudfrågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna hava de sakkunniga även haft att taga i övervägande åtskilliga mera speciella spörsmål av större eller mindre betydelse. Bland de mera betydelsefulla av dessa spörsmål må särskilt nämnas frågorna om

tillsättningen av domprostbefattningar, om utvidgad befordringsrätt för vissa i utlandet verksamma präster, om rätten till fullmaktsröstning vid prästval, om frågodags- och valförrättnings hållande i skilda lokaler och om resekostnads- och traktamentsersättning åt valförrättare m. fl. De särskilda anordningar, som i dessa hänseenden föreslagits av de sakkunniga, hava i allmänhet gillats av samtliga de hörda myndigheterna. De sakkunnigas förslag i berörda frågor hava också i allt väsentligt synt mig lämpliga och väl ägnade att upptagas i en ny lagstiftning å förevarande område. Med hänsyn till den ingående behandling, de sakkunniga ägnat ifrågavarande spörsmål, har jag emellertid icke funnit nödigt att utförligare uppehålla mig vid desamma, utan kommer jag i det följande att närmare beröra dessa frågor allenast i den mån de föreslagna bestämmelserna föranlett invändningar från myndigheter eller sammanslutningar, som yttrat sig i ärendet, eller eljest givit anledning till erinringar från min sida; i övrigt hänvisas till motiveringen i de sakkunnigas betänkande.

I avseende å de särskilda bestämmelserna i förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster torde böra framhållas följande.

3 §.

I 3 § 1 mom. hava de sakkunniga ifrågasatt viss ändring av redaktionell natur, vilken ändring föranletts därav, att de sakkunniga föreslagit, att predikoproven skulle bliva fakultativa, och med hänsyn därtill ansett benämningen fjärde provpredikant icke vidare böra bibehållas. Liknande ändringar hava givetvis ifrågasatts även i samtliga övriga paragrafer, beträffande vilka anledning därtill förekommit. Såsom i det följande kommer att närmare beröras, har jag emellertid icke ansett mig böra biträda de sakkunnigas förslag, att predikoproven skulle bliva fakultativa, och har jag i följd därav jämväl saknat anledning att vidtaga angivna ändringar av redaktionell natur. Även om, på sätt de sakkunniga tillika anmärkt, benämningen fjärde provpredikant måste anses vara mindre egentlig med avseende å sådana fall, då det av domkapitlet uppgjorda förslaget upptager endast en eller två sökande, synes mig detta förhållande vara av mindre betydelse i jämförelse med de fördelar, som ur praktisk synpunkt äro förenade med ett bibehållande av ifrågavarande sedan gammalt hävdvunna benämning.

I 3 § 4 mom. hava de sakkunniga infört en bestämmelse av innehåll, att präst, som under minst åtta år varit anställd i svenska kyrkans missionsstyrelsens tjänst såsom sjömanspräst eller eljest för verksamhet bland svenskar i utlandet eller under angivna tid varit anställd såsom pastor vid svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Konungen fastställd, eller ock under sammanlagt minst åtta år tjänstgjort i flera av nu nämnda befattningar, skall äga befordringsrätt till ordinarie prästerlig tjänst inom vilket stift som helst, varjämte föreskrivits, att, då så-

dan präst vunnit befordran till kyrkoherdetjänst, omförmälda rätt för honom upphört.

Beträffande detta moment hava svenska kyrkans missionsstyrelse och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen hemställt, att den förmån, varom här är fråga, måtte utsträckas att omfatta jämväl i missionsstyrelsens tjänst anställda missionärer. Vidare har missionsstyrelsen ifrågasatt, att berörda förmån även borde tillerkännas hos missionsstyrelsen anställda prästerliga sekreterare. Slutligen har ett domkapitel föreslagit sådan ändring i förevarande moment, att så snart utlandspräst vunnit befordran till ordinarie prästerlig tjänst — vare sig kyrkoherdetjänst eller komministerstjänst — hans rätt att söka prästerlig tjänst inom vilket stift som helst skulle upphöra.

Såsom missionsstyrelsen och prästföreningens centralstyrelse föreslagit, torde de i missionsstyrelsens tjänst anställda missionärerna bära i det hänseende, varom här är fråga, likställas med de övriga utlandsprästerna. Då vidare de i 43 § i gällande prästvalslag omförmälda fångpredikanterna för närvarande äro i fråga om extra ansökningsrätt likställda med utlandsprästerna, har det därjämte synts mig skäligt, att även sagda fångpredikanter komma i åtnjutande av sådan utvidgad befordringsrätt som utlandsprästerna. 3 § 4 mom. har i enlighet härmed omarbetats, därvid jämväl tagits hänsyn till att den kyrkliga sjömansvården och diasporaverksamheten numera omhändertagits av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse. Vad beträffar de övriga ändringsförslagen, har jag icke funnit skäl att biträda desamma.

6 §.

Ett domkapitel har föreslagit sådan förändring i 6 § 2 mom., att den tid kyrkoherde skall hava innehåft sin befattning, innan han må på grund av egen ansöknings uppföras på förslag till annan prästerlig tjänst, skall nedsättas från fem år till tre år. I likhet med de sakkunniga, vilka i anledning av vissa framställningar från kyrkomötets sida yttrat sig i denna fråga, anser jag emellertid välgående skäl tala mot en lagändring i dylik riktning. Särskilt med hänsyn till församlingarnas berättigade intresse av, att icke kyrkoherdetjänsterna alltför ofta växla innehavare, lär det sålunda, på sätt de sakkunniga framhållit, skäligen kunna fordras, att den, som blivit innehavare av en kyrkoherdebefattning, kvarstannar i nämnda befattning under åtminstone den för närvarande stadgade tiden av fem år från det befattningen tillträdtes. Jag har följaktligen icke ansett mig bära biträda ifrågavarande ändringsförslag.

7 §.

En myndighet har hemställt, att till 7 § 1 mom. måtte fogas ett tillägg av innehåll, att präst icke må, utan att Konungen giver lov därtill, upp-

föras på förslag till kyrkoherdetjänst, om han icke haft prästerlig tjänstgöring under minst tre år. Ett liknande förslag har även framförts av en annan myndighet, som emellertid ansett, att präst icke bör få uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst förrän fem år efter erhållen prästvigning. Till stöd för dessa förslag har huvudsakligen framhållits önskvärdheten av att den, som erhåller befordran till kyrkoherdetjänst, är i besittning av tillräcklig praktisk erfarenhet. Då en bestämmelse i dylik riktning syntes mig väl motiverad, har jag låtit 7 § 1 mom. undergå förändring i berörda syfte, därvid i anslutning till vad förstnämnda myndighet föreslagit den tjänstålder, som, bortsett från de fall då Konungen giver dispens, präst vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant skall innehava för att kunna uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst, bestämts till tre år utan inberäkning av tjänstår enligt 10 § 3 mom.

17 och 18 §§.

Den nuvarande bestämmelsen i 17 § 1 mom. om skyldighet för de å förslaget uppförda att avlägga predikoprov har i de sakkunnigas förslag utbytts mot en bestämmelse av innehåll, att tillfälle skall beredas å förslaget uppförd sökande, som det önskar, att avlägga dylikt prov. Med hänsyn till att predikoproven sålunda skulle bliva fakultativa hava de sakkunniga vidare uteslutit den nuvarande bestämmelsen i 18 § om rätt för å förslag uppförd präst, som är i fält eller på ämbetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd och förty icke kan inställa sig till provs avläggande, att det oaktat komma under omröstning vid valet, varjämte de sakkunniga i samband därmed till 18 § överfört det nuvarande stadgandet i 17 § 2 mom.

Mot de sakkunnigas förslag i denna del hava betänkligheter uttalats av ett flertal myndigheter, vilka ansett, att den nuvarande skyldigheten att avlägga prov principiellt bör bibehållas men att präst, som icke önskar fullgöra prov, må efter domkapitlets beprövande befrias därifrån, när särskilda skäl därtill föreligga. Då jag ansett en dylik anordning vara att föredraga framför den av de sakkunniga föreslagna, har jag låtit återinföra den nuvarande bestämmelsen i 17 § 1 mom. om skyldighet att avlägga prov ävensom det nuvarande stadgandet i 18 § om rätt för präst att i vissa fall utan provs avläggande komma under omröstning vid valet, varjämte jag i sistnämnda paragraf låtit införa en bestämmelse om befogenhet för domkapitlet att jämväl eljest, när särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att präst, som blivit på förslag uppförd, må utan avläggande av prov komma under omröstning.

Enligt den nuvarande bestämmelsen i andra punkten av 17 § 1 mom. äger domkapitlet allenast i sådana fall, då med den lediga tjänsten är förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjänst i mer än en kyrka, bestämma, om prov skola avläggas i två kyrkor. Emel-

lertid torde det även i andra fall, då inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, kunna vara lämpligt, att prov avläggas i två kyrkor. I anledning härav har ifrågavarande bestämmelse utbytts mot ett stadgande av innebörd, att, där domkapitlet så finner nödigt, domkapitlet äger bestämma, att prov skola avläggas i två kyrkor.

I 17 § 2 mom. hava de sakkunniga infört vissa bestämmelser om ersättning åt provpredikant för de med provets avläggande förbundna kostnader. Provpredikant, som ej är bosatt inom den församling, där han skall avlägga prov, skall sålunda enligt de föreslagna bestämmelserna äga att för fullgörande av prov åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning att utgå beträffande provpredikant, bosatt inom landet, enligt bestämmelserna i gällande resereglemente och beträffande annan efter Konungens prövning i varje särskilt fall, dock högst med 500 kronor; och skall ersättning, varom här är fråga, gäldas av kyrkofonden. I samband härmed hava de sakkunniga tillika föreslagit införande i lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932 av en bestämmelse, att ifrågavarande resekostnads- och traktamentsersättningar skola utgöras av kyrkofonden. Sagda bestämmelse återfinnes i det av de sakkunniga utarbetade förslaget till ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond. De utgifter, som i anledning av berörda ersättningar skulle komma att åsamkas kyrkofonden, hava av de sakkunniga beräknats icke komma att överstiga 34,000 kronor för år.

Beträffande de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende hava kammarkollegiet och statskontoret anfört bland annat följande:

Ämbetsverken ansåge billighetsskäl tala för att präst i viss omfattning bereddes ersättning för kostnaden vid avläggande av predikoprov med anledning av prästval. Rörande de i betänkanDET föreslagna grunderna för ersättningens beräkning syntes dock erinringar kunna göras. Enligt förslaget skulle provpredikant, som ej vore bosatt inom den församling, där han hade att avlägga prov, oavsett huruvida provresan vore längre eller kortare, vara berättigad att åtnjuta såväl resekostnads- som traktamentsersättning. Denna ersättning skulle utgå för provpredikant, bosatt inom landet, enligt bestämmelserna i gällande resereglemente och beträffande provpredikant, som hade sin tjänstgöring utom riket, efter Konungens prövning i varje särskilt fall, dock högst med 500 kronor. Ämbetsverken funne det kunna med fog ifrågasättas, huruvida resekostnads- och traktamentsersättning skäligen borde utgå i sålunda angiven omfattning. Även om, såsom i betänkanDET anfördes, proven finge anses hava till ändamål att bereda församlingarna kännedom om de präster, vilka vid valet kunde komma i fråga, hade proven tillika en väsentlig betydelse även för den sökande prästen. I viss mån hade provets avläggande karaktären av en uppvaktning hos dem, som vid tjänstetillsättningen utövade valrätten. Motsvarande uppvaktning — om än under helt andra former — vore ingalunda okänd vid tjänstetillsättningar å andra områden utan att någon gottgörelse för kostnaden därför ifrågasattes att utgå av allmänna medel. Med hänsyn till vad sålunda erinrats funne ämbetsverken övervägande

skäl tala för att ersättningen begränsades till resekostnaden, under det att den tjänstsökande prästen själv skulle svara för övrig kostnad. Likaledes ställde sig ämbetsverken tvekande i frågan om lämpligheten att undantagslöst tillerkänna provpredikant, som hade sin tjänstgöring utom riket, ersättning, även om denna begränsades till allenast resekostnaden. Väl kunde det erkännas, att anledning finnes att genom beredande av ersättning för företagen provresa befrämja återvändandet till hemlandet av en präst, som ägnat sig åt det ofta påfrestande arbetet bland utlandssvenskar, särskilt om detta arbete varit långvarigt, men å andra sidan syntes det ej uteslutet, att en obetingad rätt till gottgörelse för resan för predikoprovs avläggande kunde giva anledning till missbruk. Ämbetsverken tilltrorde sig dock ej att framlägga något förslag till begränsning av kostnadsersättningen för utom riket tjänstgörande präst. Det syntes vara underförstått, att ifrågavarande ersättningsrätt skulle tillkomma allenast sådana i utlandet tjänstgörande präster, som avsåges i förslagets 3 § 4 mom. Mot det i betänkandet framställda förslaget, att gäldandet av de ersättningsbelopp, som kunde böra utgå i ifrågavarande hänseende, skulle åläggas kyrkofonden, hade ämbetsverken intet att i sak erinra. Ämbetsverken ansåge sig dock böra ifrågasätta, om det kunde vara lämpligt att för närvarande pålägga kyrkofonden några nya förpliktelser utöver dem, som genom den nya kyrkofondslagen med flera nyligen antagna lagar blivit bestämda. Kyrkofondens förmåga att med sina årliga inkomster bära de fonden ålagda utgifterna vore ytterst beroende på storleken av den allmänna kyrkoavgiften, som enligt 5 § nya kyrkofondslagen skulle utgöras av varje pastorat. Kyrkoavgiftens grundbelopp vore 15 öre för skattekrona. Huru stor del av grundbeloppet skulle för varje särskilt år uttagas bestämdes av Konungen. För eklelesiastikåret 1933/1934 skulle, enligt kungörelse den 14 oktober 1932, av sagda belopp uttagas 12 öre för skattekrona. I beräkningen av de belopp, varpå fastställandet av den allmänna kyrkoavgiften för det särskilda året skulle grundas, inginge så många osäkra faktorer, däribland särskilt det sammanlagda belopp vartill de eklelesiastika lönebeställenas normalavkastning kunde komma att bestämmas, att man efter ämbetsverkens uppfattning ej för närvarande kunde våga helt bortse från risken, att ett uttagande av allmänna kyrkoavgiften även till högsta tillåtna beloppet kunde komma att visa sig otillräckligt för att balansera utgifter och inkomster. Att vid sådant förhållande utan nödvång nu pålägga kyrkofonden nya skyldigheter — även om dessa icke skulle medföra större utgifter än nu beräknats eller högst 34,000 kronor — syntes icke välbetänkt. På grund av det anförda hemställde ämbetsverken, att det föreliggande förslaget, i vad det avsåge dels 17 § 2 mom. i förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster och dels förslaget till ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond, icke för närvarande måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Skulle vid den tid, då Kungl. Maj:t kunde komma att framlägga förslag till lagstiftning i de i betänkandet berörda hänseendena, säkrare beräkningar rörande kyrkofondens ekonomi kunna verkställas och det därvid skulle visa sig, att kyrkofonden utan höjning av den allmänna kyrkoavgiften kunde bestrida den utgift, varom nu vore fråga — och andra eventuellt ifrågakommande nya utgifter — hade ämbetsverken icke någon erinran mot införande av bestämmelser av det innehåll, förslaget i nu angivna delar avsåge, med den jämkning ämbetsverken förut angivit.

Någon meningsskiljaktighet torde icke råda därom, att ersättning åtminstone i viss omfattning bör beredas provpredikant för de med provets avläggande förbundna kostnader. Däremot kunna givetvis delade meningar råda i fråga om grunderna för ersättningens beräkning ävensom beträffande frågan, varifrån ersättningsbeloppen skola gäldas. I båda dessa hänseenden hava sålunda kammarkollegiet och statskontoret framställt vissa erinringar mot de sakkunnigas förslag. Vad ämbetsverken härutinnan anfört synes mig giva vid handen, att ifrågasatt fråga är i behov av ytterligare viss utredning, innan det låter sig göra att taga definitiv ståndpunkt till detsamma. I likhet med ämbetsverken har jag därför ansett vad de sakkunniga ifrågasatt i 17 § 2 mom. i förslaget till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster ävensom de sakkunnigas förslag till ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond icke böra för närvarande föranleda någon åtgärd. Jag har följaktligen uteslutit de föreslagna bestämmelserna i 17 § 2 mom. och i samband därmed återinfört den nuvarande bestämmelsen i berörda moment, vilken bestämmelse, såsom förut nämnts, av de sakkunniga överförts till 18 §.

19 och 20 §§.

I dessa paragrafer hava de sakkunniga ifrågasatt vissa ändringar, vilka föranletts av de sakkunnigas förslag, att predikoproven skulle bliva fakultativa. I anledning av den ståndpunkt, jag intagit till frågan om predikoproven, har jag låtit återföra ifrågasatt paragrafer till deras nuvarande lydelse.

22 §.

Jämte det i anledning av vissa ändringar i 23 § jämkning vidtagits i lydelsen av andra och tredje momenten av 22 §, har ordningsföljden mellan dessa båda moment ansetts böra omkastas.

Beträffande 22 § 4 mom. har en myndighet hemställt om införande av en bestämmelse om rätt för valförrättare och biträdande valförrättare att, därest så visade sig erforderligt, erhålla bidrag till bekostande av predikobiträde i egen församling. Då emellertid tillräcklig anledning att tillerkänna valförrättare och biträdande valförrättare rätt till dylikt bidrag icke syntes mig föreligga, har jag icke låtit förevarande moment undergå någon förändring i angivna syfte.

I några yttranden har vidare hemställts, att bestämmelserna i 22 § 4 mom. om resekostnads- och traktamentsersättning åt valförrättare m. fl. måtte utsträckas att gälla även med avseende å valnotarier. Ej heller denna förändring har jag ansett mig böra tillstyrka. Såsom de sakkunniga anfört, torde nämligen till valnotarier alltid kunna utses personer, bosatta inom den församling där uppdraget skall fullgöras, varför något praktiskt behov av att tillerkänna även valnotarier resekostnads- och traktamentsersättning icke synes föreligga.

23 §.

De sakkunniga hava i anledning av sitt förslag om fakultativa prov vidtagit vissa ändringar i de nuvarande bestämmelserna i första momentet och i samband därmed sammanfört dessa med den nuvarande bestämmelsen i andra momentet. Ifrågavarande bestämmelser hava i det omarbetade förslaget återförts till sin nuvarande lydelse och därvid åter uppdelats på två moment.

Tredje momentet i det omarbetade förslaget motsvarar andra momentet i de sakkunnigas förslag.

Enligt nuvarande ordning föreligger icke, då frågodagsförrättning skall hållas i en och samma lokal, möjlighet att låta förrättningen äga rum på skilda avdelningar. Beträffande valförrättning innehåller däremot 32 § 3 mom. en bestämmelse, att i större församling sådan förrättning må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, under hans in-seende och inom samma lokal äga rum på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar. Då en liknande bestämmelse torde vara av behovet påkallad även med avseende å frågodagsförrättning, har en dylik bestämmelse införts i 23 § 4 mom.

Femte momentet i det omarbetade förslaget motsvarar tredje momentet i de sakkunnigas förslag.

28 §.

Beträffande villkoren för åvägbringande av beslut rörande fjärdemanskallelse gäller för närvarande, att för beslut om sådan kallelse erfordras, att mer än hälften av de i omröstningen deltagande röstat för kallelse av fjärde provpredikant samt att tillika minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade förenat sig om samma prästman, dock att för kallelse i varje fall erfordras minst tjugu röster men å andra sidan ett röstetal av trehundra alltid är tillräckligt. Jämte det de sakkunniga uteslutit bestämmelsen, att minst tjugu röster alltid skola erfordras för kallelse, hava de sakkunniga tillika föreslagit, att det antal röster, som under alla förhållanden skall vara tillräckligt för kallelse, skall bestämmas till femhundra.

I fråga om den skärpning av villkoren för genomdrivande av fjärdemanskallelse, de sakkunniga sålunda föreslagit, har en myndighet anmärkt, att densamma icke syntes vara tillräckligt motiverad och att den nuvarande bestämmelsen, att trehundra röstberättigade städse skola utgöra tillräckligt antal för kallelse, följaktligen borde bibehållas.

Såsom framgår av en vid de sakkunnigas betänkande fogad tabell över de kyrkoherdeval, vilka efter förutgången, av domkapitlet uppgjort förslag ägt rum under åren 1911—1930, har fjärde provpredikant varit under omröstning vid allenast 154 av de i tabellen upptagna 1,272 kyrkoherdevalen. Endast i ganska begränsad omfattning hava sålunda församling-

arna begagnat sig av sin rätt att vid val till kyrkoherdetjänst kalla fjärde provpredikant. Då med hänsyn härtill villkoren för genomdrivande av fjärdemanskallelse icke torde vara i behov av någon skärpning, har jag låtit återinföra den nuvarande bestämmelsen, att trehundra röstberättigade städse skola utgöra tillräckligt antal för kallelse.

I 28 § 1 mom. hava de sakkunniga vidare infört en bestämmelse av innebörd, att där frågodagsförrättning hålles i två eller flera lokaler, omröstning i fråga om kallande av fjärde provpredikant må uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes. Liksom de sakkunniga anser jag, i motsats till den mening varåt en myndighet givit uttryck, det vara nödvändigt att genom en dylik bestämmelse möjliggöra en sådan uppdelning av de vid frågodagsförrättningen förekommande ärenden, att omröstning om kallande av fjärde provpredikant må kunna företagas å annan dag än övriga till förrättningen hörande angelägenheter. Såsom de sakkunniga framhållit, lärer dock en dylik uppdelning av de vid frågodagsförrättningen förekommande ärenden ingalunda alltid vara behöflig, utan torde omröstning om kallande av fjärde provpredikant ofta kunna företagas utan att något uppskov härför erfordras. Meningen med berörda stadgande är icke heller, såsom nämnda myndighet synes hava antagit, att så snart frågodagsförrättning hålles i skilda lokaler, omröstning i fråga om kallande av fjärde provpredikant alltid skall uppskjutas till annan dag utan endast att i sådana fall, där ett uppskov med omröstningen kan vara av behovet påkallat, bereda möjlighet därtill. I syfte att ytterligare framhäva den sålunda angivna innebörden av ifrågavarande stadgande har emellertid en mindre jämkning av ordalagen vidtagits.

38 och 39 §§.

Jämte det i lydelsen av det av de sakkunniga föreslagna tillägget till 38 § viss jämkning vidtagits, har ett motsvarande tillägg ansetts böra fogas även till 39 §. I övrigt hava bestämmelserna i förevarande paragrafer i anledning av de ändringar, som vidtagits i 41 §, återförts till sin nuvarande lydelse.

40 §.

I motsats till de sakkunniga har jag ansett, att även i de fall, då avsägelse av förslag skall göras hos Kungl. Maj:t, endast den, som vid valet icke erhållit majoritet, bör kunna på grund av egen önskan avgå från förslaget. I anledning härav ävensom på grund av de ändringar, som vidtagits i 41 §, har första punkten av 40 § omredigerats.

41 §.

Av skäl, som i det föregående angivits, har denna paragraf i väsentliga delar omarbetats.

Första momentet i det omarbetade förslaget motsvarar de nuvarande första och fjärde momenten, vilka ansetts lämpligen kunna sammanföras till ett moment.

I andra och tredje momenten hava återinförts de nuvarande bestämmelserna i nämnda moment.

För fjärde momentet i det omarbetade förslaget har förut redogjorts.

Femte och sjätte momenten i det omarbetade förslaget motsvara respektive fjärde och sjätte momenten i de sakkunnigas förslag.

Med avseende å domprostbefattningarna har en myndighet ifrågasatt, huruvida icke särskilda kvalifikationer utöver de för kyrkoherdetjänst i allmänhet erforderliga borde krävas för behörighet till domprostbefattning. Då emellertid, såsom de sakkunniga framhållit, domkapitlet enligt 9 § har att vid uppgörande av förslag till prästerlig tjänst taga hänsyn till tjänstens särskilda behov samt följaktligen i sådana fall, där för uppförande å förslag till viss prästerlig tjänst högre kvalifikationer böra fordras än för ernående av förslagsrum till annan prästerlig beställning, domkapitlet redan för närvarande har möjlighet att taga hänsyn därtill, torde några bestämmelser i berörda hänseende icke vara erforderliga. Därest vidare, på sätt i 41 § föreslagits, det slutliga avgörandet beträffande domprostbefattningarnas tillsättande alltid förbehålles Kungl. Maj:t, torde därigenom ytterligare säkerhet vinnas för att dessa befattningar bliva besatta med väl kvalificerade personer. På grund av vad sålunda anförts har jag icke låtit förslaget undergå någon förändring i angivna syfte.

42 och 43 §§.

Med avseende å dessa paragrafer hänvisar jag till vad förut anförts.

46 och 47 §§.

I fråga om de församlingar, som äro i åtnjutande av särskild rätt eller förmån vid tillsättning av prästerlig tjänst, har man att skilja mellan territoriella och icke territoriella församlingar. Beträffande de privilegierade territoriella församlingarna hava de sakkunniga föreslagit, att dessa skola bliva i fråga om tillsättning av präster likställda med övriga församlingar. På grund härav och då de sakkunniga tillika i 47 § 1 mom. infört ett särskilt förbehåll rörande tillsättning av prästerlig tjänst inom icke territoriell församling, hava de sakkunniga i 46 § uteslutit det nuvarande förbehållet beträffande församlingar, som äro i åtnjutande av särskild rätt eller förmån vid tillsättning av prästerlig tjänst.

Mot de sakkunnigas förslag i fråga om de privilegierade territoriella församlingarna hava betänkligheter uttalats av ett flertal myndigheter, därvid en myndighet särskilt framhållit, att enligt dess erfarenhet ifrågasvarande församlingar alltid vetat att draga till sig framstående och för vederbörande befattningar lämpliga prästmän. Emellertid hava några

myndigheter tillika framhållit önskvärdheten av, att vissa ändringar vidtoges i de bestämmelser, som med avseende å berörda församlingar meddelats i kungörelsen den 10 december 1920 angående särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster.

Med anledning av de erinringar, som sålunda framställts mot de sakkunnigas förslag i denna del, har jag ansett mig böra återinföra omförmälda förbehåll i 46 §, varjämte jag i samband därmed uteslutit den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen i 47 § 1 mom. Vad beträffar de framställda önskemålen om en reformering av bestämmelserna i förenämnda kungörelse, delar jag den uppfattningen, att desamma äro i behov av ändring i vissa hänseenden, men då berörda bestämmelser äro av administrativ natur, torde frågan härom icke böra i detta sammanhang upptagas till närmare behandling.

Föredraganden uppläser härefter förslaget till *lag angående tillsättning av prästerliga tjänster* av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall.

Ur protokollet:

E. Hedenlund.

Förslag

till

Lag

angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

1. Har ordinarie prästerlig tjänst blivit ledig, skall, där ej annorlunda stadgat är, det domkapitel, under vilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag och tillkännagivande i allmänna tidningarna kungöra densamma till ansökning ledig, med utsättande av den tid, inom vilken ansökningarna skola vara ingivna.

2. Vad i avseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlämnande bör iakttagas, därom förordnar Konungen.

2 §.

Sedan ansökningstid gått till ända, skall domkapitlet så snart ske kan och senast inom trettio dagar företaga de ingivna ansökningarna till granskning, pröva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

3 §.

1. Till prästerlig tjänst njute präst befodringsrätt endast inom det stift, han tillhör, där han icke, efter ty i 28 § sägs, varder av församling i annat stift kallad till fjärde provpredikant eller eljest enligt denna lag äger vidsträcktare rätt eller ock sådan rätt är honom särskilt av Konungen meddelad.

2. Befodringsrätt till domprostbefattning samt till prästerlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets prästerskap.

3. Präst, som tillhör Härnösands eller Luleå stift, skall äga befodringsrätt inom båda dessa stift.

4. Befodringsrätt till ordinarie prästerlig tjänst inom vilket stift som helst tillkommer:

präst, som är eller varit anställd i svenska kyrkans missionsstyrelses tjänst såsom missionär bland icke kristna folk,

präst, som är eller varit anställd i svenska kyrkans missionsstyrelses eller sjömansvårdsstyrelses tjänst såsom sjömanspräst eller eljest för verksamhet bland svenskar i utlandet,

präst, som är eller varit anställd såsom pastor vid svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Konungen fastställd, samt

präst, som innehar eller innehaft sådan vid central straff- och arbets-

anstalt inrättad predikantbefattning, med vilken ej får förenas annan syssla än predikantstjänst vid läns- och kronohäkte;

allt dock under villkor att präst, varom ovan sägs, under minst åtta år tjänstgjort i en eller flera av nu nämnda befattningar. Då sådan präst vunnit befordran till kyrkoherdetjänst, har omförmälda rätt för honom upphört.

4 §.

Är präst till ämbetsutövning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till prästerlig befordran komma i fråga.

5 §.

På förslag till prästerlig tjänst må ej uppföras präst, som innehar eller vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant innehade förslag till annan prästerlig tjänst, eller som över sådant förslag anfört besvär, vilka äro eller vid tid, som nyss är sagd, voro oavgjorda.

6 §.

1. Sökande till komministerstjänst må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han förut blivit utnämnd till annan sådan tjänst, men den samma icke tillträtt, innan ansökningstiden till den nya tjänsten utgår.

2. Kyrkoherde må ej på grund av egen ansökan uppföras på förslag till prästerlig tjänst, därest han icke vid ansökningstidens slut under minst fem år, räknat från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, vartill han senast blev befordrad.

7 §.

1. Präst må ej, utan att Konungen giver lov därtill, uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst, med mindre han vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant fyllt trettio år samt tillika hans prästerliga tjänstålder, utan inberäknande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid tid, som nyss är sagd, utgjorde minst tre år.

2. Präst, som av församling kallats till fjärde provpredikant, må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han ej innehar minst samma prästerliga tjänstålder som den med lägsta antalet tjänstår å förslaget uppförde eller ock hans prästerliga tjänstålder, utan inberäknande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid kallelsen utgjorde minst tio år.

8 §.

Ej må domkapitlet till prästerlig tjänst utnämna eller på förslag därtill uppföra annan än den, som prövas äga den förmåga och de egenskaper, vilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

9 §.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blivit prövad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behöriga, på förslaget tre, efter

som de, med hänsyn jämväl till tjänstens särskilda behov, finnas framför andra och sinsemellan äga företräde i förtjänst och skicklighet; och böra därvid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, varmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrött, jämte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgivna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jämgoda i teologiska insikter, må avseende fästas jämväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagt.

10 §.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att vid tjänstårsberäkningen ej må avdragas tid, varunder någon för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller provs avläggande eller för fullgörande av offentligt uppdrag eller av annan därmed jämförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, samt ej heller tid, varunder ledighet åtnjutits för hälsans vårdande eller för enskilda angelägenheter, i den mån sådan ledighet icke under samma kalenderår överstigit sex veckor. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstbefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

2. Vid bestämmandet av tjänstålder gälle årsberäkning såsom för prästerlig tjänst även för lärarbefattning, med vilken sådan förmån är eller varder av Konungen förenad. Ej må dock någon på grund härav såsom tjänstår räkna sig till godo tid, som förflutit, innan han avlagt teologisk examen vid något av rikets universitet eller eljest förvärvat med sådan examen förbunden behörighet, ej heller annan tid än den, under vilken han varit medlem av svenska kyrkan.

3. Filosofie doktorsgrad eller behörighet därtill, genom avlagda prov förvärvat vid universitet eller högskola inom riket, räknas lika med tre prästerliga tjänstår.

11 §.

Vid omröstning till förslag skall röstas om vart förslagsrum särskilt från det första och vidare nedåt, och varde på vart rum uppförd den, som därtill erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, vilka högsta röstetalen tillfallit. Hava flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oavgjort, då skall först mellan dem skiljas genom särskild omröstning. Falla vid sådan ny eller särskild omröstning rösterna lika, give ordförandens röst utslaget.

12 §.

1. I förslagsprotokollet skall för varje sökande upptagas ett kort sammandrag av hans tjänsteförteckning och jämväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets prövning ägt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

2. Uppföres präst på förslag såsom fjärde provpredikant, skall i förslagsprotokollet antecknas den tjänstålder, han, utan inberäkning av tjänstår enligt 10 § 3 mom., ägde vid tiden för församlingens kallelse, samt angivas, huru domkapitlet finner honom enligt de i 9 § stadgade grunder förhålla sig till övriga å förslaget uppförda präster.

13 §.

1. Hava ej tre behöriga sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, och skall för sådant fall ansökningsrätt stå öppen för hela rikets prästerskap. Den eller de, som under första ansökningstiden anmält sig och finnas behöriga, have företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens utgång tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som anmält sig och prövas behöriga. Vid ledighet i kyrkoherdetjänst skall där- efter förfaras såsom eljest i denna lag är föreskrivet, dock att vad i 7 § 2 mom. är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om provpredikant, som församling i sådant fall kallar utom den eller de å förslaget uppförda, samt att, därest endast en sökande är uppförd å förslaget och församlingen icke kallar någon provpredikant utom den föreslagne eller fråga därom jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfaller, den omständigheten, att kallande av provpredikant sålunda icke kommer till stånd, skall anses lika med val av den å förslaget uppförde. Är fråga om komministerstjänst, låte domkapitlet inför kyrkostämmans ordförande höra församlingen, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall den verkställas enligt röstlängd, som för ändamålet upprättas och inför kyrkostämmans ordförande justeras; och skola därvid stadgandena i 26 och 27 §§ i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med val ansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vidtaga domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras.

3. Nöjes vid ledighet i komministerstjänst församlingen icke å ofullständigt förslag, eller har vid ledighet i prästerlig tjänst varken vid första eller vid andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, inberätte domkapitlet förhållandet hos Konungen och avbide hans beslut.

14 §.

Präst må ej, innan val ägt rum, avsäga sig förslag, varå han blivit uppförd, utan så är, att han vunnit annan befordran, efter det han tjänsten sökte eller antog kallelse till fjärde provpredikant.

15 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna blivit obehörig att på förslag uppföras, varde han av domkapitlet från förslaget skild.

16 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna med döden avgått eller fått förslaget sig avsäga eller blivit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt; skolande, där någon förut förslaget sökt men ej blivit därå uppförd, hans då ingivna ansökning icke, utan att han densamma uttryckligen förnyat, komma under prövning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande. Anmäler sig ej behörig sökande, äge 13 § motsvarande tillämpning.

17 §.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller däröver anförda besvär blivit slutligen avgjorda, skola de föreslagna, var på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmässogudstjänst avlägga prov med predikande och altartjänst i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer. Där domkapitlet så finner nödigt, äge domkapitlet bestämma, att prov skola avläggas i två kyrkor.

2. Ej må provpredikant, om annan präst är att tillgå, i församling, där han avlägger prov, utföra annan prästerlig förrättning än här är sagt.

18 §.

Är präst, som blivit på förslag uppförd, i fält eller på ämbetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till provs avläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

Har präst, som blivit på förslag uppförd, i annat fall än i första stycket sägs hos domkapitlet anhållit om befrielse från fullgörande av prov, äge domkapitlet, när särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att han må utan avläggande av prov komma under omröstning.

19 §.

Varder någon av de på förslaget uppförda av sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag avlägga prov, göre därom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande av laga förfall hindrad att

anmäla sig till prov inom fyrtiofem dagar från den förelagda provdagen, må han utan avläggande av prov komma under omröstning. Har den utblivne ej anmält förfall, som av domkapitlet godkännes, må han kunna av domkapitlet från förslaget skiljas.

20 §.

Har, efter det provdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blivit i den ordning, som i 16 § sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild provdag. Lag samma vare, om den, som av laga förfall varit hindrad att på förelagd dag avlägga prov, inom den i nästföregående § föreskrivna tid därtill sig anmält.

21 §.

Ej må tjänstgöring anvisas präst i pastorat, där han söker prästerlig tjänst. Är han förut där anställd, må han kunna med tjänstgöringen fortfara.

22 §.

1. Valförrättare jämte suppleant för denne förordnas av domkapitlet. Ej må den vara valförrättare eller suppleant för denne, som är med någon av de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäv mot domare, ej heller röstägande, såvida han ej sin röst nedlägger.

2. Skall, efter vad i 23 § 4 mom. eller 32 § 3 mom. sägs, frågodagsförrättning eller val inom samma lokal ske på avdelningar, tillkommer det domkapitlet att på framställning av valförrättaren förordna en eller flera lämpliga personer att därvid tjänstgöra såsom biträdande valförrättare. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person.

3. Där enligt bestämmelserna i 23 § 5 mom. eller 32 § 4 mom. frågodagsförrättning eller val skall äga rum i två eller flera lokaler, förordne domkapitlet en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valförrättare leda frågodags- eller valförhandlingarna i den eller de lokaler, varest icke nämnda förhandlingar skola ledas av valförrättaren. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person. I fråga om jäv mot biträdande valförrättare, som här avses, eller mot suppleant för sådan biträdande valförrättare gälle vad i 1 mom. är stadgat beträffande jäv mot valförrättaren och dennes suppleant.

4. Är den, som förordnats till valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom den församling, där uppdraget skall fullgöras, äge han för uppdraget åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i gällande resereglemente. Är den, som förordnats till suppleant för valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom

den församling, som med uppdraget avses, äge han rätt till ersättning, som nu är sagd, där han å frågo- eller valdag tjänstgjort i valförrättarens eller biträdande valförrättarens ställe eller ock vid valförrättning eljest varit tillstädes på anmodan av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare. Ersättning, varom nu stadgats, skall gäldas av den eller de församlingar, den lediga tjänsten omfattar. Konungen äge bestämma, efter vilken rese- och traktamentsklass i resereglementet ersättningen skall beräknas, ävensom meddela närmare föreskrifter rörande ordningen för dess utbetalande.

5. Till valnotarie, som å frågo- och valdag för protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Skall frågodagsförrättning eller val äga rum i två eller flera lokaler, anlite valförrättaren därjämte en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valnotarier föra nämnda protokoll i den eller de lokaler, varest icke protokollet skall föras av valnotarien.

23 §.

1. Söndagen efter sista provdagen vare frågodag. Har provdag infallit efter frågodag, vare dock ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

2. Å frågodag skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstgäande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

3. Frågodagsförrättning skall hållas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer.

4. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, frågodagsförrättningen under hans inseende och inom samma lokal äga rum på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

5. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att frågodagsförrättning skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

24 §.

Yppas på frågodag mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom., jäv, som valförrättaren eller biträdande valförrättaren finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare eller biträdande valförrättare förordnat.

25 §.

1. Befinnes på frågodag, att provdagarna ej blivit behörigen kungjorda, eller att förelagt prov icke fullgjorts, eller att föreslagen präst dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och

ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

2. Har frågodagssammanträdet icke blivit vederbörligen kungjort, ut-sätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.

3. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att densamma egenhändigt underskri-vits av utställaren å den dag, fullmakten utvisar. Är fullmakt ej så under-skriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

4. Varje röstande äge en röst.

27 §.

1. För prästval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under prövning, av röstägande eller dess ombud antingen före frågodagen skrift-ligen avfattad ingivas till den, som kyrkoherdeämbetet i församlingen förvaltar, eller ock vid justeringen på frågodagen framställas. Över gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden där-efter rättad. Förekomma anmärkningar mot vallängden i så stort antal, att valförrättaren finner uppskov med justeringen oundgängligen nödigt, må justeringens avslutande kunna anstå till fortsatt frågodagsförrättning å annan dag. Avser valet komministerstjänst, må justeringens avslutande ock kunna uppskjutas till valdagen.

2. Vad i 1 mom. stadgats rörande befogenhet för valförrättaren att besluta över anmärkning mot vallängden samt att meddela uppskov med justeringen av densamma skall äga tillämpning jämväl beträffande sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom.

3. Har ett år förflutit från justeringens avslutande, vare vallängden förfallen och skall ny längd för valet upprättas samt å frågodag justeras.

28 §.

1. På frågodag för beredande av val till kyrkoherdetjänst må försam-ling, som det önskar, kalla fjärde provpredikant. Har röstägande väckt

förslag härom, skall enligt de i 26 § stadgade grunder omröstning företagas sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande av fjärde predikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

2. Har fjärde provpredikant blivit kallad, åligge valförrättaren att om församlingens begäran skyndsamt göra anmälan hos domkapitlet och samtidigt, medelst översändande av utdrag av frågodagsprotokollet, underrätta den kallade, vilken ofördröjligen skall hos domkapitlet skriftligen tillkännagiva, huruvida han är villig mottaga kallelsen, och för sådant fall bifoga de för ansökning till prästerlig tjänst föreskrivna handlingar.

3. Vägrar den, som blivit kallad till fjärde provpredikant, att efterkomma kallelsen, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, och bestämme domkapitlet ofördröjligen dag för valet, där ej på grund av stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas; åliggande det domkapitlet att därom underrätta församlingen.

4. Har församling till fjärde provpredikant begärt präst, som är obehörig att på förslaget uppföras, skall domkapitlet avslå församlingens begäran. Har beslutet därom vunnit laga kraft, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, varom domkapitlet har att underrätta församlingen.

5. Har den, som till fjärde provpredikant blivit kallad, förklarar sig villig att efterkomma kallelsen, och förekommer ej skäl, som i 4 mom. avses, till avslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den kallade såsom fjärde provpredikant på förslaget och utfärde ofördröjligen till honom kallelse att på förelagd dag avlägga prov som i 20 § sägs.

6. Anföras besvär över domkapitlets beslut, varigenom präst blivit såsom fjärde provpredikant å förslaget uppförd, inställe domkapitlet valförrättningen i avbidan på besvärens avgörande.

29 §.

1. Har efter frågodag, där fjärde provpredikant ej kallats, någon av de föreslagna med döden avgått eller fått förslaget sig avsäga eller blivit från förslaget skild, vare församlingen berättigad att å ny frågodag kalla fjärde provpredikant.

2. Dör fjärde provpredikant, innan val är hållet, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han å frågodagen hade, stånde församlingen öppet att å ny frågodag kalla annan fjärde provpredikant.

30 §.

1. Över valförrättarens eller i 22 § 3 mom. avsedd biträdande valförrättares åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär över valförrättningen.

2. Är fråga om tillsättande av kyrkoherdetjänst och skall på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke äga rum, må dock särskilda besvär anföras över frågodagsförrättningen och, i samband därmed, över annan i 1 mom. avsedd åtgärd.

31 §.

1. Prästval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Kan valet ej förrättas å sålunda bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Befinnes på valdagen, att valet ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har frågodagsförrättning ej hållits efter sista provdagen och befinnes å valdagen, att provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller att provet icke fullgjorts, uppskjutes valförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

4. Göres av församling ansökning, att prästval i församlingen må hållas å söckendag, äge Konungen sådant medgiva och meddela de föreskrifter, som i anledning därav erfordras.

32 §.

1. Valet skall ske med slutna sedlar, och böra de röstande i den ordning, i vilken de framträda, var för sig avlämna sina valseklar.

2. Valet skall förrättas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer, samt försiggå under de timmar, som av valförrättaren efter kyrkorådets hörande blivit bestämda och i kungörelsen om valet angivits. När den utsatta tiden är till ända och någon ej längre är tillstädes för avgivande av röst, skall omröstningen förklarad avslutad.

3. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, valet under hans inseende och inom samma lokal förrättas på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

4. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att valet skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

33 §.

Vad utöver föreskrifterna i 17—32 §§ i avseende å provpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, därom förordnar Konungen.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då fråga är om tillsättande av kyrkoherdetjänst och särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter valdagen.

35 §.

Prövar domkapitlet i anledning av anförda besvär nödigt, att vittnen höras må, skall därvid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgat.

36 §.

Innefatta besvär anmärkning mot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke till prövning upptagas, därest ej mot det beslut av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare, varöver klagan föres, missnöje blivit anmält till det protokoll, som innehåller beslutet.

37 §.

Varder röst avgiven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunen är eller tillhör någon, den där i valet obehörigen verkat, den röst vare ogill. Ej må dock sådan fråga väckas annorledes än genom besvär; och bör, därest avseende skall å besvären fästas, hos domkapitlet styrkas, att åtal för brottet blivit väckt vid allmän domstol. Prövar domkapitlet valet vara av åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens prövning, intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast avslagna.

38 §.

Skall, sedan val till prästerlig tjänst hållits, domkapitlet utfärda fullmakt å tjänsten, och har, innan detta skett, den, som undfått de flesta rös-

terna, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, på vars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess över åtalet slutligen dömt är.

Lag samma vare, om den, som jämlikt 13 § 2 mom. skall anses vald till prästerlig tjänst, å vilken domkapitlet enligt 41 § 6 mom. skall utfärda fullmakt, blivit obehörig eller avlidit eller gjort anmälan eller ställts under åtal, varom ovan sägs.

39 §.

Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och inträffar, att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blivit, innan valhandlingarna äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han av domkapitlet från förslaget skild; skolande i sådant fall, ävensom om någon av de föreslagna blivit ställd under åtal, som i 38 § sägs, eller efter valet avlidit eller fått förslaget sig avsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

Skall, då enligt 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, tjänsten jämlikt 41 § 4 eller 5 mom. tillsättas av Konungen, och har, innan handlingarna blivit till Konungen insända, den, som enligt 13 § 2 mom. skall anses vald till tjänsten, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, som i 38 § sägs, skall med handlingarnas insändande anstå, till dess över åtalet slutligen dömt är.

40 §.

Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, sedan valhandlingarna blivit till Konungen insända, avsäga sig förslaget, göre därom ansökning hos Konungen. Vill någon, som vid prästval icke erhållit de flesta rösterna, eljest från förslaget avgå, äge domkapitlet, efter ansökning, därom meddela beslut.

41 §.

1. Den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, skall, där ej annat följer av vad i 2—5 mom. sägs, av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten. Finnes högsta röstetal hava tillfallit flera, som voro under omröstning, nämne domkapitlet till tjänsten den bland dessa, som prövas därtill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstberättigad avgivit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna, som nyss är nämnt.

2. Har vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda.

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövertikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

4. Oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, skall sådan tjänst var tredje gång densamma är ledig tillsättas av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

5. Domprostbefattning tillsättes av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

6. Har vid ledighet i prästerlig tjänst endast en sökande blivit uppförd å förslaget och skall jämlikt bestämmelserna i 13 § 2 mom. den å förslaget uppförde anses vald, skall, där ej annat föranledes av vad ovan i 4 och 5 mom. är stadgat, denne av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten.

42 §.

1. Skall Konungen utnämna till prästerlig tjänst, insände domkapitlet, sedan valet eller, där på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke skall äga rum, frågodagsförrättningen vunnit laga kraft, ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokoll.

2. Anmäler sig någon jämlikt 43 § såsom sökande hos Konungen, inforrdar Konungen yttrande av domkapitlet.

43 §.

1. Kyrkoherdetjänst må kunna utom förslag hos Konungen sökas av präst, som enligt 3 § äger befodringsrätt till tjänsten.

2. Konungen må i särskilt fall åt präst av framstående förtjänst meddela rätt att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst inom vilket stift som helst.

3. Var och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, därom förordnar Konungen.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust ingivas till domkapitlet sist före klockan tolv å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligger i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke förleder uppehåll med målets avgörande, över besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestyrka avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

45 §.

Kyrkoherdetjänst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättning av den tjänst, vilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

46 §.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst församling försäkrad, eller äro i avseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning av viss kyrkoherde- eller komministerstjänst särskilda bestämmelser av Konungen meddelade, gälle vad därom är eller bliver av Konungen stadgat; dock att vid omröstning för tillsättning av sådan tjänst stadgandena i 26 § skola äga tillämpning.

47 §.

1. Om tillsättning av prästerlig tjänst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse vad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning av prästerlig tjänst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk eller vid arbetsföretag av större omfattning må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, så ock med tillsättning av extra ordinarie prästerlig tjänst, som i församling med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter vad för var särskild sådan tjänst vederbörligen stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Genom denna lag upphävas lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 1) angående tillsättning av prästerliga tjänster ävensom stadgandena i 2 §

första och andra styckena i lagen den 3 juni 1921 (nr 282) om upphävande av patronatsrätt.

Med tillsättande av prästerlig tjänst, som är kungjord till ansökning ledig, då denna lag träder i kraft, skall förfaras efter hittills gällande lag.

En var, som, då denna lag träder i kraft, på grund av slutbestämmelserna till ovannämnda lag den 9 december 1910 är, utöver vad i nya lagen stadgas, berättigad att för befordran till prästerlig tjänst räkna tjänstår, skall för sin person vid den rätt bibehållas.

För bestämmandet av den ordning, i vilken stadgandet i 41 § 4 mom. denna lag skall vinna tillämpning, skola domkapitlen, vart inom sitt stift, medelst lottnings fördela kyrkoherdetjänsterna inom stiftet i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper; och skall berörda stadgande första gången tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförs till gruppen nr 1, första gången densamma efter denna lags ikraftträdande varder ledig, beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförs till gruppen nr 2, andra gången densamma efter denna lags ikraftträdande varder ledig, samt beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförs till gruppen nr 3, tredje gången densamma efter denna lags ikraftträdande varder ledig. Varder pastorat nybildat, bestämmer Konungen, i vilken ordning stadgandet i 41 § 4 mom. skall vinna tillämpning å kyrkoherdetjänsten i det nybildade pastoratet.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 19 februari 1934.

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 9 februari 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående tillsättning av prästerliga tjänster*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Sven Nyström.

Lagrådet yttrade:

Föreskriften i 34 § 2 mom., enligt vilken den för ingivande av besvär över frågodagsförrättning och prästval fastställda tiden börjar löpa från valdagen, kan tänkas föranleda missförstånd i sådana fall då röstsammanräkning sker å en senare dag än den under vilken rösterna avgivits. Jämkning av lagtexten torde därför böra vidtagas för att tydligare utmärka att besvärstiden skall räknas från det valförrättningen avslutats. Tillräckliga skäl synas knappast föreligga att på sätt som skett i 42 § 2 mom. upptaga en ovillkorlig föreskrift om skyldighet för Kungl. Maj:t att i där avsedda fall infordra yttrande från domkapitlet. Vad i tredje stycket av övergångsbestämmelserna är föreslaget lärers böra gälla jämväl i sådana fall då någon på grund av slutbestämmelserna till lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster äger att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst. I övrigt lämnar lagrådet förevarande lagförslag utan annan anmärkning än att avfattningen av vissa paragrafer, vilka oförändrade upptagits från äldre lagstiftning i ämnet, synes böra jämkas i syfte att undvika ord och ordföljd med alltför ålderdomlig prägel.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORESS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg, lagrådets den 19 februari 1934 avgivna utlåtande över det den 9 februari 1934 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående tillsättning av prästerliga tjänster*.

Föredraganden anför:

I enlighet med vad lagrådet hemställt har lydelsen av 34 § 2 mom. jämkats i syfte att tydligare än som skett i det remitterade förslaget utmärka, att besvärstid, som där avses, skall räknas från det valförrättning avslutats.

Vad lagrådet anfört beträffande 42 § 2 mom. har jag ansett icke böra föranleda någon ändring i förslaget.

Till slutbestämmelserna har gjorts ett tillägg i enlighet med vad lagrådet föreslagit.

I anledning av lagrådets hemställan har vidare avfattningen av vissa paragrafer, vilka i det remitterade förslaget oförändrade upptagits från äldre lagstiftning i ämnet, jämkats i av lagrådet angivet syfte.

Även i övrigt hava några smärre formella jämkningar vidtagits i lagtexten, varjämte en mindre jämkning vidtagits i lagförslagets rubrik.

Föredraganden uppläser härefter det sålunda ändrade lagförslaget och hemställer, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Curt Nordwall.